

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 614.

CHICAGO, ILL., dne 19. junija (June 19) 1919.

LETO—VOL. XIV.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

IDEAL SVOBODE.

V vsakem anarhistu tiči kos pesnika. Ni treba, da bi baš pisal verze; marsikdo, ki jih dela, je vse prej, kakor poet, a marsikdo, ki ni v vsem svojem življenju zagrešil ne ene rime, je pesnik po svojih čutih. To je najti kaj pogosto med anarhisti, ki filozofirajo. Njih teorije so pozije in njih misli so estetične. Kakor ima pesnik pravico, da si ustvarja svoj poseben svet in svoja lastna bitja, si jemlje tako pravico tudi anarhist. Zato mu je svoboda najljubša beseda. Če ne bi neprenehoma zrl v zvezde, bi spoznal, da je večno naglašanje svobode skrajno romantično, zakaj v človeškem življenju igra svoboda zelo podrejeno vlogo — ne le zaradi družabnih institucij, ampak že po naravi sveta in bitij. Svobode kot nečesa absolutnega sploh ni in je ne more biti; absolutna svoboda bi bila le tam, kjer ne bi bilo nobene odvisnosti. Ali ves neskončni svet je poln vzajemne odvisnosti in vsi njegovi deli so odvisni drug od drugega. Mesec je odvisen od zemlje, zemlja od solnca in drugih planetov, rastlina od vlage, od kvalitete prsti, od temperature in svetlobe — skratka, v makrokosmu in mikrokosmu je povsod odvisnost. Najodločnejši individualist pa mora priznati, da je tudi človek del sveta, navezan nanj in na njegove zakone, podvržen razmeram, na katere nima v gotovih slučajih prav nobenega vpliva. Čim pa to prizna, izgubi njegov ideal svobode svoj lesk in namesto ponosne boginje se nam prikaže paberkovalka, ki pobira ostanke.

S priljubljeno frazo hoče pesnik biti "svoboden kakor ptič". Kadar čitamo to v lirični zbirki, nam je beseda všeč. In če se najde še komponist, ki napravi lepo melodijo na tekst, se ti soč poslušalcev lahko navduši. Poslušalci niso kritični in se radi vdajo sugestiji lepote. Dober del čara pa bi minil, če bi se vprašali, koliko svobode ima ptič, na katerega preže roparski pliči, mačke, lovci, ki ga ugrožava mraz, vihar, strela, pomanjkanje hrane i. t. d., in čim bi to trezno premislili, bi se njih entuziazem najbrže precej ohladil. Če hoče biti anarhist svoboden kakor ptič, je to stvar njegovega okusa; toda večina ljudi bo, če se ji da prilika, rajša izvolila nekoliko varnosti in udobnosti namesto take svobode. Večina ljudi je bolj praktična, kakor romantična.

Izjeme se seveda najdejo. Rojeni tremp bo rajši stradal in prenočeval v gozdu, kakor bi se za dobro plačo dal vpreči v jarem industrije.

On je romantik in ljubi svobodo. Kajpada, ljubi jo po svoje. Zakaj tudi njegove svobode ni zvrhan mernik. Policisti in šerifi, farmarji in farmarski psi, sprevodniki na tovornih vlakih in čuvaji na privatnih zemljiščih ga neštetokrat spominjajo na meje njegove svobode.

Toda če je kljub temu trempovsko življenje za marsikoga privlačno, je vendar človek večinoma napravljen na drugo kopito. Če ima izbirati med lakoto, nevarnostjo in svobodo na eni, pa med dohodkom, razmerno varnostjo in podreditvijo pod zakone na drugi strani, se večinoma odloči za drugo.

Pozabiti se pa tudi ne sme, da morejo biti trempi le posamezniki; če bi hoteli vsi ljudje živeti na njih način, bi morali stopnjo ciganstva smatrati za vrhunec civilizacije in kulture. Tremp je konsument, četudi nemara zelo skromen; ali da se ima kaj konsumirati, je treba producirati, in to morajo opravljati drugi ljudje. Tremp je lahko individualist, ker so drugi ljudje socialni in produktivni; on je navsezadnje parasit, siromašen sorodnik kapitalistov.

Kapitalist pa bi moral po pravici biti anarhistov vzor. Kapitalist ima pravzaprav enake pojme o življenju in enake ideale kakor anarhist, le da je doslednejši in bolj praktičen.

Anarhist hoče svobodo; tudi kapitalist jo hoče. Anarhist jo hoče zase, kapitalist tudi. Anarhist prezira družbo, kapitalist nič manj ne. Anarhist ne mara vlade nad seboj in noče biti podvržen zakonom; kapitalist tudi ne. Anarhist sanjari in špekulira, kako bi dosegel svoj cilj; kapitalist vzame razmere, kakršne so, pa jih izrabi sebi v prid.

Kapitalist razume, da doseže najvišjo stopnjo tiste svobode, ki je mogoča — ne absolutne, pesniške svobode — čim večja bo njegova moč nad drugimi ljudmi. Ve pa tudi, da mora biti ta moč predvsem gospodarska, finančna ali industrijska. Njegov cilj je kraljevanje. Enak smoter so nekdanj imeli fevdalni gospodje. Čim več kmetov je bilo baronu podvrženih in čim popolnejša je bila njih odvisnost, tem širše je bilo polje, na katerem je baron po svoji volji razpolagal, to se pravi, tem večja je bila njegova svoboda. Razširiti svojo oblast po vsej deželi je bil dosledno njegov ideal. Kralj, ki jo je dosegel, jo je pa skušal raztegniti preko drugih dežel; kajzer, ki bi bil rad uresničil Cezarjeve in Napoleoneve sanje in si podložil ves svet, je bil sijajen

individualist; če bi se bili njegovi načrti posrečili, bi se bil otresel cele vrste odvisnosti in postal najsvobodnejši človek na svetu — seveda na račun poteptane svobode tisočerih milijonov.

Vsakdo ne more doseči krone in fevdalizem je sploh le ostanek minole dobe, hirajoč in izumirajoč. Kralji na prestolih nimajo več nade kakor mamuti, ihtiosaurusi in mastodonti. Faktična moč je danes v kapitalu; svoboda posameznika se pa snuje prav tako kakor v fevdalni dobi na podložnosti množic. Svoboda je v svojevoljnem razpolaganju z bogastvom in z ljudmi, ki ga ustvarjajo. Kdor ima milijardo, je svobodnejši od onega, ki ima le beraški milijon. Če imata dva vsak po sto milijonov, pa eden po deset, drugi po trideset odstotkov obresti, je drugi svobodnejši. Njegovi užitki in njegove akcije so tem manj omejene, čim večja je njegova gospodarska sila. Vlada ni nad njim, ampak pod njegovo kontrolo; zakonom ni podvržen, ampak zakoni so izrazi njegove volje, če je njegova ekonomična moč zadostna, da kupi politične aparate, da imenuje kandidate, da diktira pri volitvah. Sam lahko živi kot anarhist, če so drugi podvrženi avtoriteti.

Absolutni individualizem, ki malikuje svobodo, drži neizogibno v avtokracijo; le njena barva se menja po razmerah.

Ali podlaga take individualne svobode ni kdove kako trdna. V par letih smo videli najmogočnejše prestole porušene v prah. Z vrhunca svobode so padli najabsolutnejši vladarji v globočino odvisnosti in smrti. Da je usoda industrijskih monarhov enako nestalna, kažejo afere v Rusiji, v Nemčiji, na Ogrskem.

Individualizem, kakor ga pridigajo njega najstrastnejši zagovorniki, je hazardna igra, pri kateri je včasih treba plačati z vsem premoženjem.

Naloge socializma.

V razburjenosti dobe, sredi največjih revolucij, kar jih pozna svet in ki so pravzaprav le posamezna poglavja in posamezni oddelki ene velikanske, ves svet obsegajoče revolucije, in sicer revolucije socialnega značaja, prihaja pravi namen in pomen socializma, o katerem se naravno govori na vseh koncih in krajih, kaj lahko v pozabljenje. Kjer je največ razburjenosti, je pa najbolj potrebna stvarna avtokritika in stremljenje po vztrajanju na pravi poti. V tem oziru se je zelo mnogo grešilo, a vsak prekoražen zalet se je bridko maščeval.

Zlasti kadar dosežejo pristaši socializma toliko moči, da morejo začeti s stvarnim izvajanjem programa, si je treba jasno povedati, kaj je socializem. Samo ob sebi bi moralo biti razumljivo, da mora biti enako jasno, kaj da ni socializem. Namesto take jasnosti pa opažamo vsakovrstne zamenjave, ki se lahko razlagajo, a imajo usodepolne posledice.

Zelo vsakdanje je na primer postalo mnenje, da je socializem delavsko vprašanje. To pa ni točno. Delavci so glavna armada socializma; delavci se zanj najbolj potegujejo; delavci so najbolj očitno interesirani na tem, da zmaga socializem; ker je vse socialistično gibanje tako tesno spojeno z delavstvom, je razumljivo, da se delavsko vprašanje smatra za socializem.

V resnici je delavsko vprašanje del socializma, pač velik in zelo važen del; ampak socializem je celota, ki obsega tudi druge dele.

Socialno vprašanje je problem vse družbe, in socializem je njega rešitev. Ne gre le za to, da se bo delavskemu razredu dobro godilo, ampak da se bo kolikor le mogoče dobro godilo vse družbi. Ali se komu dobro ali slabo godi, je v prvi vrsti vprašanje njegovega konsuma, s čim seveda ni rečeno, da gre le za to, če dobro je in pije. Užitki so mnogovrstni, materijalni in duševni, in čim več jih je človeku kvalitativno in kvantitativno na razpolago, tem bogatejši je in tem ugodnejši je njegov položaj. Možnost konsumiranja je pa odvisna od produkcije. Če ne bi nihče izdelaval čevljev, bi morali vsi bos hoditi; če ne bi nihče zidal šol, ne bi mogli pošiljati otrok vanje, a če ne bi nihče produciral znanstvenega dela, ne bi imeli česa učiti šolarjev.

Materijalne razmere so podlaga vsem drugim. To je danes tako ugotovljeno, da se le osmeši, kdor govori drugače. Zato se mora socializem, ki obsega vse družabne interese, vendar v prvi vrsti baviti z materijalnimi zadevami, kajti le, če je fundament trden, more biti stavba dobra.

Materijalni interesi se koncentrirajo v produciranju in konsumiranju. Oboje je v kapitalistični družbi slabo urejeno, oboje je kaotično, anarhično, nezadovoljivo. Baš vojna je to potrdila s krutimi praktičnimi dokazi. Ne more se reči, da je produkcija dobro urejena, če je na vseh koncih in krajih primanjkovalo najpotrebnejših produktov; organizacijo konsuma pa najočitneje osvetljuje dejstvo, da je pol sveta stradalo in da je v mnogih krajih še danes lakota vsakdanja prikazen.

Deloma je vojna to neposredno povzročila. Ali tudi to ne razbremenjuje kapitalizma popolnoma. Če bi bil njegov sistem popoln, bi moral biti pripravljen za vse slučaje, torej tudi za vojno, ki je eden rezultatov tega sistema. Vojna je katastrofa, toda ne elementarna, od človeka neodvisna, nepreračunljiva in presenetljiva. Vzdrževanje stalnih armad, ogromni vojaški proračuni, strategične železnice in vsakovrstne druge vojne priprave potrjujejo, da so vodje družbe vedno imeli možnost vojne v svojih računih, vemo pa tudi, da so jo nekateri izmed njih naravnost izsiljevali. Če bi bil njih gospodarski sistem popoln, bi moral torej preboleti tudi tako krizo in biti nanjo tako pripravljen, da ne bi produkcija bankrotirala in konsum omogočal le

še najklavnije vegetiranje. A vsaka v vojno zapletena dežela je v tem oziru doživela težke kalamitete. Amerika je imela še razmeroma najmanje težav, vsaj v primeri z drugimi državami, a vendar je tudi tukaj silno narasla draginja in so razni predmeti postali zelo redki, nekateri skoro nedosežni. Onkraj oceana je bilo vse še hujše in tudi danes še niso stvari v normalnem tiru. Še hodijo ljudje po nekaterih deželah bosí in v mnogih slučajih skoro nagi. Sistem, v katerem je to mogoče, se pač ne more bahati z uspešnostjo.

Njegova malovrednost je postala tako očitna, da so ga vlade, stoječe same na njegovi podlagi, morale vsaj v posameznih delih zavreči. Jemale so produkcijo, transport in konsum pod svojo kontrolo, kar je principom kapitalističnega gospodarstva absolutno nasprotno. Celo Amerika, ki je zadnja vstopila v vojno, ki ni bila blokirana, kateri tudi submarinke niso prerezale vseh niti in ki ima izredno bogate prirodne vire, je morala položiti svojo roko na nekatere kapitalistične panoge, konsum pa vzeti popolnoma pod svojo kontrolo.

Sistem, ki mora v krizi sata sebe suspendirati, je praktično sam sebe obsodil.

V splošnem pa je vojna le bolj razkrinkala večno bolezen kapitalističnega sistema. Njegove krize ne nastajajo le takrat, kadar so armade na bojiščih. Draginja, nezaposlenost, bankroti, štrajki, izpori, beda širokih slojev so simptomi, označujoči bolehavost družabnega telesa tudi v mirnih časih. In vojna sama, ki ima v svojem ozadju velekapitalistično svetovno konkurenco, je enak, še posebno močan simptom.

Iz tega sledi, da potrebuje družba kaj boljšega, kakor kapitalizem. Kako jo urediti, da bo uspešnejša, to je socialno vprašanje. Pričetek tega sistema je organizacija produkcije in konsuma.

Kapitalistična organizacija je, kakor vidimo, pomanjkljiva v normalnih časih, in impotentna v izrednih. Kakšna boljša organizacija bi jo mogla nadomestiti?

Konsum je prvi interes vsega ljudstva. Človek mora imeti hrane, da more sploh živeti. Hrani se pridružujejo druge potrebščine. Logična naloga produkcije je, da zadosti potrebi. Iz tega sledi, da se mora produkcija spraviti v sklad s potrebo. Organizirati produkcijo za konsum je glavna naloga socializma.

Kapitalistični sistem gre pač tudi za tem, da se konsumira, kar se producira. Ampak konsum ni njegov prvotni namen, temveč le sredstvo za dosego svrhe, ki se imenuje profit. Blago se mora izpremeniti v denar na tak način, da se obrestuje vložen kapital, in sicer da se čim više obrestuje. Kdo konsumira, kar se je produciralo, je za kapitalizem postranska stvar. Kdor ima denarja, bo kupil; kdor ga nima, se kapitalizem zanj ne briga. A kapitalizem ima

sam zopet posledico, da so cele trume ljudi brez denarja, vsled česar jim ostane trg nepristopen, njih potrebe pa nezadoščene. Kapitalistični interesi zahtevajo, da se blago rajši prepusti izpridenju ali pa pomeče v morje, kakor da bi se dalo tistim, ki ga potrebujejo, pa nimajo sredstev za nabavo.

Socializem zahteva tako organizacijo, da bo produkcija služila potrebam konsuma. Čevlji naj se izdelujejo, da se bodo ljudje mogli obuti, moka zato, da bodo vsi imeli kruha, hiše zato, da bo vsakdo lahko po človeško stanoval. Obziri na profit morajo pri tem sami ob sebi odpasti.

V ta namen je treba točno poznati vso potrebo in regulirati vso produkcijo po tem spoznanju. Privatni podjetnik ne more tega; le do gotove meje lahko spozna potrebo. Še tesnejše so meje, do katerih more produkcijo prilagoditi potrebi, kajti profit ostane v vsakem slučaju njegov glavni namen. Temu se ne more odreči, ako noče svojega podjetja izpremeniti v dobrodelen zavod, pa s tem izbrisati samega sebe iz vrst kapitalistov in podjetnikov.

Potrebe vse družbe more dognati le vsa družba, oziroma njeni v ta namen določeni organi. In le celota more organizirati produkcijo za potrebe celote.

Družabna produkcija je glavni smoter socializma, in v ta namen mora družba sama postati lastnica produktivnih sredstev; dosledno mora imeti vrhovno kontrolo konsuma.

To je podlaga, na kateri naj se v socialistični družbi določijo pravice in dolžnosti. Vsi njeni člani so enako interesirani na čim popolnejši in uspešnejši produkciji, da jim je omogočen čim večji in ugodnejši užitek. Zato je vsakdo dolžan doprinesati svoj delež za produkcijo in v odmeno ima pravico do svojega konsumnega deleža. Družbo vodijo interesi skupnosti; ker pa je skupnost sestavljena iz vseh članov, mora družba skrbeti, da spravi skupne interese kolikor le mogoče v sklad s posameznikovimi. Tista kasarna, v katero naj se izpremeni socialistični svet in kjer postane posameznik le številka kakor jetnik v kaznici, je le izrodek bolehnega domišljije. Socializem predpostavlja organizirano družbo; interesov družbe ne more zastopati in reprezentirati nihče drugi, kakor družba sama. To izključuje vsako avtokracijo in oligarhijo. Družba mora najti najbolj demokratično obliko za svojo organizacijo, da pride njeno bistvo v njej do čim popolnejše veljave.

Ideal socializma je harmonija skupnih interesov z interesi posameznika in posameznih skupin. Socializem ne idealizira človeka in ne snuje družbe, sestavljene iz samih bogov ali angeljev. Egoizma ne prezira, toda vzeti mu hoče polje, na katerem lahko škoduje. Človek hoče živeti in rad bi živel dobro. Socializem mu priznava to pravico, pa pravi: Brez dela ne mo-

remo živeti, zlasti pa ne dobro. In ker bi vsi radi dobro živeli, nam ne kaže nič družega, kakor da delamo vsi. Toda egoist si, pa ne bi rad delal preveč; rad bi bili svobodni, a delo omejuje svobodo. Tega omejevanja ne moremo popolnoma odpraviti; ovira nas priroda, ki ni ustvarila drevja z gotovo obleko in ne zida hiš. Organizirajmo se torej, da bomo delali le toliko, kolikor je res treba. Družbi bomo dajali svojo porcijo dela, od družbe bomo zato zahtevali, da zadosti našim potrebam. Ta družba pa ne bodi nič družega, kakor mi sami, vsi skupaj, vsi z enakimi pravicami, tako da bomo vsi služili skupnosti, skupnost pa nam vsem, in da bomo vsi lahko kontrolirali enakost pravic in dolžnosti.

Delo je v socialistični družbi dolžnost, užitek pa pravica. Na taki podlagi se lahko napravi ravnovesje pravic in dolžnosti, ki je v kapitalistični družbi nemogoče. Organizirati to harmonijo, da bodo interesi skupnosti čim boljje varovani in interesi posameznika čim manj omejeni, je naloga socializma.

O Internacionali.

Iz "The Socialist", ki izhaja v New Yorku in je zadnji čas posvečen večinoma diskusijam o takozvanih strankinih krilih, posnemamo sledeče:

"Sodrugji bodo v kratkem glasovali o predlogu, ki ga je iniciirala socialistična organizacija v Bostonu, Mass., in ki se tiče pridruženja edino k "Tretji Internacionali". "Communist", ki je izšel 12. maja, prinaša sledečo izjavo:

"Temeljite razlike med "levimi" in "desnimi" se zrealijo v vprašanju, h kateri Internacionali naj spada ameriška socialistična stranka v bodoče. Levo krilo se izreka jasno za komunistično Internacionalo, Tretjo Internacionalo, ki jo sklicuje Lenin. Vse simpatije in zveze desnega krila, so s propadlo drugo Internacionalo, ki je igrala pri evropskih socialistih tako usodepolno vlogo, kakor jo igra desno krilo z ameriško socialistično stranko."

S karakteristično neramnostjo podtika pisec gornjega članka svojim nasprotnikom — pravi "The Socialist" — katere nepošteno imenuje "desno krilo", mišljenje, ki ga niso nikdar izrekli, nikdar imeli in nikdar proglasili. Članstvo stranke, kolikor je informirano o situaciji v Evropi, ne soglašá s konservativno skupino, ki je očitvidno kontrolirala bernsko konferenco. Strankina eksekutiva je naročila delegatom, naj podpirajo sovjetsko republiko v Rusiji.

Nikakor ni pošteno obsojati drugo Internacionalo. Naši nestrpni nacionalisti, naši vročekrvni revolucionarji, naši fanatiki vseh vrst, bodo naravno obsodili to izjavo za protirevolucionarno, za "zmerno", za "izdajstvo proletariata". Njim so te fraze zelo priljubljene. Ampak iz tega ne sledi, da so take izjave vzdržljive. Nihče — niti urednik "Communist" sam — ne bo tako predržen, da bo trdil, da smo vedeli, kaj se vrši na bernski konferenci. Z nje smo

dobili zelo malo poročil, in kar jih je bilo, so bila zelo površna. Povrh tega so bila vsa ta poročila povzeta iz kapitalističnih listov. Razumljivo nam je, da ni bila naloga konference, da se doseže zopet stik z razpršenimi člani Internacionale. Navada pametnih ljudi je, da dobe, preden pridejo do zaključkov, podatke in dokaze. In v zadevi druge Internacionale niso dokazi sploh pri roki. Tako dolgo, dokler čuti Longuet, Kautsky, Hasse, MacDonald in drugi, da morejo izhajati z drugo Internacionalo, je za nas, oddaljene kakor smo, boljše, da ne uhajamo z odloki. Vsi člani druge Internacionale niso "Eberti in Scheidemanni". In mi kot del druge Internacionale organizacije ne izrekamo tem gospodom svojega priznanja.

Na drugem mestu "Communist" se nahaja odlomek članka iz newyorškega kapitalističnega lista "Times" v zvezi s socialističnim kongresom v Parizu. V dotičnem uredniškem članku piše "Times" o akciji tega kongresa, ki odklanja pridružitve k tretji Internacionali. "Times" piše o nekakšni denuncijaciji boljševikov, pri tem pa prihaja zelo protislovno do obsojanja druge Internacionale. Mi ne jemljemo člankov, ki izhajajo v "Times", avtoritativne, kakor "Communist". Rajši počakamo, da se izvrši vsa procedura, preden izrečemo svoje mišljenje. V glavnem je seveda dejstvo, da je pariški kongres glasoval, da se ne pridruži "tretji" Internacionali, resnično. Vzlic temu ne izhaja iz tega, da sta "Communist" in "Times" to akcijo pravilno razlagala. Obe stranki sta prizadeti — "Times" želi uničiti stranko iz enega, "Communist" iz drugega razloga. Kar "Communist" prezira, je neovrgljivo dejstvo, da obstaja v nekaterih deželah možnost za diktaturo proletariata, medtem ko je v drugih državah ni. Ne verjamemo, da bo druga Internacionala soglašala s Spargom in Wallingom, dokler ne vidimo o tem uradnega zaključka dotičnega kongresa. Verjamemo pa, da so bili sklepi za drugo Internacionalo in proti "Tretji Internacionali" premišljeni in pravilni. Diktatura proletariata je kot prehodna doba iz kapitalizma v socializem potrebna, toda ne verjamemo, da prinese takozvana "akcija mas" in akademičen program, diktaturo proletariata, bodisi sedaj, ali kdaj v bodočnosti."

Največja težava v diskusiji o obnovitvi Internacionale s takozvanimi komunisti je pač ta, da vedno in vedno predpostavljajo socialistične teorije praksi. Druga Internacionala naj bo kriva, da je nastala vojna, to je, da je socialisti, ki so spadali k njej, niso preprečili. Ali so jo mogli preprečiti ali ne, zato komunist ne vprašuje. Če bi komunisti obsojali tiste socialiste, ki so glasovali za vojne kredite, bi jim človek prav nič ne zameril; ampak njim ne gre za tako kritiko; oni obsojajo Internacionalo, ne socialiste, ki so se v tem smislu izneverili drugi Internacionali, kakor da so bili druga Internacionala samo Scheidemann in njemu podobni. Tako se ravna, kakor da sestoji ves socializem iz same ideje, in da nima z razmerami ničesar opraviti. V tem oziru so naši današnji komunisti podobni nekdanjim krščanskim komustom, verskim utopistom.

Šesturni delavnik.

Lord Leverhulme ni boljševek, ampak angleški tovarnar. Tudi filantropist ali moralist ni, ampak kakor pravi bivši profesor na washingtonskem vseučilišču, Wm. F. Ogburn, trd mož. Kakšne pojme ima o dobrodelnosti in mehkosrčnosti, kažejo njegove besede, da "nima delavstvo slabšega prijatelja, kakor blagonaklonjenega, filantropičnega podjetnika, ki se izkazuje ljubeznivega svojim delavcem." Ljudje, ki imajo veliko srce, se lahko zgražajo ob takih besedah, socialist se ne bo, ker mu je tak izraz v jako važnih ozirih simpatičen. Usmiljenost in dobrodelnost je za berače, kar delavci niso. Kdor sprejema "dela usmiljenja" je ponižan ali pa se ponižuje sam. Kar zahteva zavedno delavstvo, je pravica; s tem se pa dobrodelnost ne vjema. Kdor sprejema miloščino, se ne zaveda svoje pravice ali pa odstopa od nje. Kapitalist, ki igra napram delavcem vlogo usmiljenega brata, ima za take reči prav dober nos in se kaže prav s tem namenom dobrodelnika, da odvrne delavstvo od boja za pravičnost.

Lord Leverhulme torej ni sentimentalist; njegova dejanja ne izhajajo iz premehkega srca in delavcem ne daje filantropičnih daril. To je pa zelo važno, kajti mož je izdal knjigo, ki naravnost navdušeno zagovarja uvedbo šesturnega delavnika. Če ne dela tega iz prekipevajočega človekoljubja, kar je po njegovem značaju in po njegovih lastnih izjavah izključeno, preostaja le možnost, da ravna v svojem interesu. In to se vjema.

V svoji knjigi navaja Leverhulme mnogo dokazov, da se doseže s porabo modernih strojev največji učinek, če se vrste delavci v dveh šihah po šest ur na dan. Na ta način, pravi, se lahko izdelata največ produktov in sicer napopolnejše kvalitete. V šestih urah se delavčeva paznost ne izčrpa, ampak lahko ostane ves čas tako napeta, da se ne napravijo nobene napake pri delu. Po njegovem mnenju je čas zrel, da se vpelje za vso Anglijo šesturni delavnik ob enaki mezdi, kakršna se plačuje sedaj za osem ali deseturno delo. Predlaga celo zvišanje mezde in obenem delež pri dobičku podjetja, v katerem je delavec vposlen. Sistem, ki ga zagovarja, imekuje "co-partnership", ali ne postavlja ga na tako podlago kakor tuptam ameriški tovarnarji, ki skušajo le delavcu nadomestiti mezdo, da bi si mogel vendar ohraniti golo življenje; Leverhulm zahteva, da naj delavec dobi resničen delež pravega dobička tovarne.

Odpraviti hoče revščino in zahteva, da naj ima vsak delavec svojo hišo na najmanje enem akru zemljišča, kjer bi mogel udobno živeti in se čutiti srečnega. Tudi do te zahteve ga vodijo računski. Misli namreč, da je uspeh industrije najbolj odvisen od konsumentov. Večina podjetnikov se zanima najbolj ali pa izključno za pomnožitev produkcije, a šele v drugi vrsti za trge. Lord Leverhulm pa pravi, da je najvažnejša naloga razviti domači trg, z drugimi besedami pomnožiti domači konsum, zato da ne bodo tovarnarji odvisni od tujih trgov.

O tem predmetu pravi:

"Povišati stopnjo življenja se pravi ustvariti širše polje za domači trg. Čim višje so mezde, tem večja je potreba, tem boljši je trg. Šesturni delavnik pomeni za dve uri več počitka in zabave, več prilike za izozbrazbo, a čim boljše življenje imajo delavci, tem več denarja porabijo in tem boljši je trg. Dve šihiti pri delu omejita število brezposelnih, ki nimajo dohodkov, pa zato tudi nič ne izdajajo, s čimer tlačijo stopnjo življenja in produkcijo navzdol. Trg peša in krize nastajajo. Šesturni delavnik povečava nakupovalno moč občinstva."

Leverhulmova knjiga ima mnogo zdravih misli, zlasti zdravih s kapitalističnega stališča. Križ je, da zna razmeroma malo kapitalistov dosledno kapitalistično misliti. Profit jim je pač vsem pri srcu. Ali pot do njega vidijo le v cenem produciranju in dragem prodajanju. Prav ta kratkovidnost je pa eden največjih vzrokov industrijskih kriz. Zaradi cenene produkcije iščejo cenene delo. S čim manjšo plačo so delavci zadovoljni, tem ljubši so kapitalistom; na drugi strani pa hočejo prav temu delavstvu drago prodajati. Naravna posledica je, da se produkti ne spečajo doma in tedaj prihaja strastna gonja za tujimi trgi in mednarodnimi konflikti.

Lord Leverhulme razume bolje kapitalistične interese. "Glejte, da boste mnogo prodali, pa bo vaš dobiček velik. A ker so delavci obenem konsumenti, v moderni državi celo glavna masa konsumentov, morajo biti sposobni, da pokupijo produkte, sicer vam obleže na trgu. Delavci pa ne morejo biti sposobni za nakup, če jim dajete beraške plače. Dajte jim torej toliko, da bodo imeli dovolj."

Leverhulme ima tudi v tem prav, da napravi delavec več izdatkov, če ima več prostega časa — seveda če ima tudi dovolj sredstev za izdatke. To so pač že drugi kapitalisti trdili, ampak izrabljali so ta argument za daljši delovni čas; nastopali so namreč kot moralni protektorji delavcev, ki bi po njihovem mnenju postali sami pijanci, če bi imeli "preveč" prostega časa. To bi se seveda v nekaterih slučajih zgodilo. Saj še bogatini včasih ne vedo, kako bi zapravili čas brez pijače. Ali izjema tudi tukaj ne sme veljati za pravilo. V splošnem ima delavec kot človek enake nagone, kakor jih imajo drugi ljudje. Če kdo veruje v dobro osnovno naravo človeka sploh, mora verovati tudi v dobro naravo delavca. Dolga delovna doba pospešuje pijančevanje veliko bolj, kakor kratka! Na eni strani izmuči predolgo delo delavca fizično; tedaj se mu prikazuje alkohol kot tolažilec in odrešenik. S kratkim odmorom ne ve, kaj začeti, pa mu je saloon najprimernejši prostor. Telesno izmučenje slabi tudi duha in s tem odporno silo; človek, ki v normalnem stanju niti ne misli na pijačo, podleže zapeljivosti, če je opešan. Delavec, ki ima toliko počitka, da je vredno disponirati s prostim časom, najde druge, boljše zabave, a njegov sveži duh zahrepeni tudi po izobrazbi in napravi kulturnega človeka iz njega.

V vseh teh ozirih ima Leverhulme gotovo prav. Toda vprašanje je, če bodo kapitalisti poslušali njegove nasvete in se po njih ravnali. Drugo je vprašanje, kakšen končen socialen učinek bi se mogel pričakovati, če bi se res vpeljal njegov sistem.

Prvo je malo verjetno. V vprašanih delavstva so kapitalisti večinoma zelo kratkovidni. Ko so se delali na raznih mestih eksperimenti z osemurnim delavnikom in so posamezni podjetniki in državni faktorji — n. pr. mornariško ministrstvo baš v Angliji — izdajali poročila o sijajnih rezultatih skrajšanega delavnika, se je večina industrijalcev vendar strastno upirala vsaki taki reformi, kajti zanje je imela le najprimitivnejša matematika ceno: Osem ur je manj kakor deset, torej mora biti v osmih urah tudi manj produktov, kakor v desetih. Večinoma so si morali delavci priboriti vsako skrajšanje delavnika. V vprašanju šesturnega dela bodo najbrže še bolj trmastí, kajti taka zahteva more po njih mnenju izvirati le iz objesti.

Če bi se pa vendar vpeljal šesturni delavnik splošno ne le v Angliji, nego po vsem svetu, vendar ne bi v kapitalistični družbi imeli takih rezultatov, kakor jih pričakuje Lord Leverhulme. Po njegovi teoriji bi bila ta v zvezi z dobrim zaslužkom rešitev socialnega problema. Prav v tem se pa mož moti.

Kapitalistični sistem je nemogoč brez profita. Podjetniški dobiček pa izhaja glavno iz difference med produktivnimi stroški in prodajno ceno. Zvišanje mezde povzroča podražitev predmetov. Boljša plača ne omogoči delavcu nikdar nakup vsega, kar je produciral. Za razliko med svojo mezdo in tržno ceno bo vedno prekratek in na domačem trgu ostane vedno gotova množina blaga, ki se tukaj ne speča. Ne glede na to pa bo kapitalist vedno hrepenel tudi po zunanjih trgih; najsi je domači dobiček velik, bo vendar splošni dobiček večji, če se mu doda rezultat zunanje trgovine.

Socialno vprašanje se ne reši z nobenim takim sistemom. Leverhulmovi predlogi imajo pač svojo vrednost, ker bi se po njih zvišala stopnja delavskega življenja. Ali tiste zažodoljnosti, o kateri sanja angleški lord, zadovoljnosti, ki ne želi ničesar več, ne ustvari. Socialno vprašanje se more rešiti le tedaj, če mine vsako nesoglasje med produkcijo in konsumom. To se ne doseže v kapitalistični družbi; novega sistema je treba, po katerem so producenti in konsumenti eno in organizirani kot enota. Tak je socialistični sistem in šele kadar ta nadomesti kapitalističnega, bo socialno vprašanje pokopano.

LISTU V PODPORO.

Jakob Švigelj, Cleveland, O.	\$ 5.00
Klub št. 69, JSZ. v Herminie, Pa. (delnica "Society of the Commonwealth Center Inc" v vrednosti	20.00
Tony Seme, Meadowlands, Pa.	1.00
Joseph Čebular, Vandling, Pa.25
Skupaj	26.25
Zadnji izkaz	83.95
Skupaj	\$110.20

Verski profiti.

Pred kratkim časom je dobro znani socialistični pisatelj Upton Sinclair izdal novo zanimivo delo pod naslovom "The Profits of Religion" (Verski profiti).*)

Socialistične razmere so bogati, neusahljivi vir, iz katerega zajema Sinclair svoje snovi. Njegovo pero je kakor meč. Literatura mu ni sama estëtika in geslo; da je umetnost sama sebi dovolj, nima zanj nobene cene. Kakor Zola hoče v svojih knjigah kazati življenje, ne skozi pobarvano steklo, ampak v njegovi realnost. Pisatelj ni kriv, da je ta realnost neprijetna, mračna, kruta, zoprna; njegov namen pa je boj proti mraku, krutosti in gnusu in s tem namenom so pisane vse njegove knjige. "Jungle" je hotel zbuditi odpor proti razmeram v ogromnih klavnicah južne strani Chicago; "King Coal" je fanfara zoper razmere v neorganiziranih jamah, zoper kapitalistično avtokracijo, ki povzroča ludlowske in calumetske afere. "The Profits of Religion" so pa baklja, ki sveti v posvečeno temo moderne cerkve in kaže presenečenim očem, kaj se skriva v tem sakrosanktnem mraku, kjer se pod pokrovom pobožnosti vari korupcija kapitalistične dobe in ustanavlja verska advokatura za zaščito sil, ki povzročajo klavniške, ludlowske, calumetske in podobne afere.

Z velikim pogumom je Sinclair posegel v kupčije, ki jih skuša cerkev — ne kakšna posamezna, ampak cerkev sploh — utajiti preveč indiferentni javnosti. Zbral je bogat material, ki ga predlaga čitatelju v jasnem pregledu, in prihaja do zaključka, da so se verski zavodi po načelu, da roka roko umiva, postavili v službo kapitalističnih interesov. Svoje sklepe opira na dokaze, katerih cerkveni zagovorniki ne morejo izpodbiti.

Za naše ljudi, ki se še niso otresli cerkvenih predsodkov in mislijo, da je sedanja cerkev res to,

*) Sinclairjevo ime je postalo v širših krogih znano, ko je izdal "The Jungle". V zadnjih par letih so izšla izpod njegovega peresa "King Coal", "Jimmie Higgins" in "The Cry for Justice".

"Jungle" je imel svoj čas naravnost senzacionalen učinek. Ne le v Ameriki, ampak tudi po Evropi je napravila knjiga velik vtisk. V Zedinjenih državah je povzročila kritike in protikritike in celo procese; javnost je upozorila na strahote modernega monopola v mesarski industriji in je alarmirala javnost, če že ne z realističnimi opisi suženjstva, v katero so bili vključeni klavniški delavci, pa z razkrijem vsakovrstnih praktik v tej panogi živilske industrije, ki je morala zanimati konsumente.

Kot avtor "Jungla" je bil Upton Sinclair bolj agitator in bojevnik kot umetnik. Vrednost je knjigi dajala vsebina, ne pa oblika. Od tega časa je Sinclair zelo napredoval in literarna cena njegovih zadnjih del se je močno povišala. Baš "The Profits of Religion" se lahko označujejo za dovršeno delo, ki napravi na čitatelja po svoji vsebini in po svoji obliki globok vtisk.

kar je zapustil Kristus, je knjiga posebno pomembna. Bolj jasno kakor katerakoli druga podobna knjiga, daje ta ključ do spoznavanja, zakaj se danes organizirana cerkev pod plaščem prvotne vere, resnično poteguje, to je, katere interese zastopa in varuje.

Ingersolovi spisi posegajo direktno v vero samo. Njegovi spisi so tem oziru z verskega stališča revolucionarni, ker razpravljajo s temelja o veri kot taki. Iščeč resnice je Ingersol posegel na dno. Sinclairju se zdi to nepotrebno, ker misli, da ni taka vera, kakor jo je baje učil njen ustanovitelj in njegovi prvi apostoli, človeštvu prav nič nevarna. Tudi ne prihaja pri Sinclairju v poštev, če je Kristus res živel ali ne; kar je zanj glavno, so nauki, pa naj pridejo od koder hočejo.

Sinclair je bil versko vzgojen človek. Kot deček že, je opravljal pri baptistovski cerkvi v New Yorku vse vrste službe, pozneje je bil nastavljen na ondotni farni šoli kot nekak pomožni učitelj. Kot tak je imel priliko videti in spoznavati cerkev in njeno ustanovo s temelja. Dasi se mu reči, ki jih je videl, že takrat niso zdele v soglasju z nauki njenih prednikov in nje ustanovitelja, je bil še prenaiven in preveč bogaboječ, da bi se bil drznil kritično presojati, kar se godi okrog njega. To je storil pozneje, ko se je poglobil v družabne razmere in probleme. Zato govori Sinclair še danes z vso spoštljivostjo o Jezusu, kateremu pač ni mogoče pripisovati grehov, ki jih dela v njegovem imenu cerkev. Pustil je cerkev iz spomina, toda obdržal je v spominu nauk tesarjevega sina, ali kdorkoli je že bil. Cerkev primerja Sinclair organiziranemu trustu "žepnih tatov" in jo smatra za organizacijo, ki podpira vse gospodarskemu in duševnemu napredku človeštva nasprotno instinkte.

Knjigo "The Profits of Religion" je Sinclair razdelil v sedem poglavij: "Cerkev zmagovitih", "Cerkev dobre družbe", "Cerkev dekel", "Cerkev zaslužujočih", "Cerkev trgovcev", "Cerkev mazačev", (Tukaj pridejo v poštev Mormoni, Zionisti, Holy rollers, Mazdaznanci, Koreshaniti, Science of Wealth namesto Christian Science, Black Magic in druge sekte) in "Cerkev družabne revolucije".

Kdor hoče dobiti pravi pojmi o vrednosti te knjige, posebno danes, ko se porajajo razne verske sekte, kakor gobe po dežju, jo mora prečitati vso.

Ob površnem čitanju bi človek lahko smatral Sinclairja za neke vrste verskega reformatorja. Tako mnenje se je že izrekalo, ali zdi se nam, da je bilo temeljito zgrešeno. Vse, kar se more reči na podlagi paznega čitanja, je to, da je Sinclair versko tolerant in na svoj način religiozen mož. Tak je večalimanj vsak resen človek. Religioznost nima nič opraviti z dogmami in cerkvenimi oblikami, ampak je v svojem bistvu iskanje resnice. Koliko je to stremljenje in koliko so sredstva, katerih se poslužuje, odvisna od materialnih razmer, je posebno vprašanje, s katerim se tukaj ne moremo baviti. Sinclair pozna moč materialnih razmer dovolj natančno in ne more se mu podtikati, da priznava verskim filozofijam večjo gonilno silo, kakor materialnim razmeram. Tudi najodločnejši pristaš materialni-

stičnega zgodovinopisja ve, da so verski nazori in intesei v zgodovini igrali velikansko vlogo; verske vojne, inkvizicija, reformacija in protireformacija so dejstva, ki se ne morejo zanikati; ali kdor se je naučil presojati zgodovino z materialnega stališča, najde tudi pri tem pojavih brez težave materialistično ozadje.

Od tega svetovnega nazora ne odvaža Sinclairjeva knjiga čitatelja nikjer in zato je napačno vsako tolmačenje, ki bi hotelo avtorja prikazati kot človeka, ki bi rad odrešil svet s kakšno novo ali reformirano vero. V svojem delu prikazuje na podlagi faktov popačenost cerkva in njih protislovja proti temu, kar se je smatralo za prvotno krščanstvo; pač pa ni tako naiven, da bi pripisoval vse to popačenosti ljudi; saj so tudi učitelji krščanstva in služabniki cerkve produkti razmer in njih volja ni nič bolj svobodna od volje najmogočnejšega multimiljonarja ali najbednejšega proletarca.

Na vsak način ima knjiga izredno vrednost in zdi se nam primerno, da podamo svojim čitateljem vsaj nekoliko odlomkov iz nje.

Na strani 281 piše na primer pod zaglavjem "Kristus in Cezar" sledeče:

"V legendah o Jezusu, ki imajo najglobokejši pomen, se nam pripoveduje, kako ga je hudič odpeljal na visoko goro in mu razkazal vsa kraljestva sveta, rekoč: "Vse to ti dam, če padeš predme in me moliš; Jezus, kakor vemo, je odgovoril: "Poberi se, satan!" To je Jezus tudi v resnici mislil, kajti s posvetnim kraljestvom, z "začasno oblastjo" ni hotel imeti nobenega opravka. Izbral si je poklie revolucionarnega agitatorja in je umrl kot puntar in huj-skač. In dve do tristo let je cerkev sledila njegovemu nauku ter oznanjevala proletarski evangelij. Prvi kristjani so imeli vse reči — izvzemši ženske — skupno, zadružno. Živel so kot družabni izobčenei po skrivališčih in zapuščenih katakombah. Zasedovali so jih, metali levom za hrano in kuhali v olju. Toda hudič je vztrajen črv in ne odneha po prvem porazu, ker pozna človeško naruro in moč tistih, ki mu pripravljajo pot. Kar se mu ni posrečilo pri Kristusu na visoki gori, to je dosegel tristo let po njegovi smrti pri njegovi cerkvi. Vrnil se je v času, ko je cerkev vsled sile nove revolucionarne ideje v rimskem cesarstvu, razpadajočem se od gnilobe, dosegla ogromno silo; in vztrajni črv se ni skrivil v nikomer manjšem, kakor v cesarju samem, ko se je izrekel pripravljene, da se sam pokristjani, tako da bosta cerkev in on skupno delala za "večjo čast in slavo božjo". Škofje in cerkveni očetje, skrbni za svojo organizacijo, so nasedli, in satan je odšel, na tihem se smejoč. Vse je dobil, cesar je bil zahteval od Jezusa pred tristo leti. Dobil je v roke največjo svetovno religijo. Kako popolna je bila njegova zmaga, je razvidno iz dejstva, da je bil že petdeset let pozneje cesar Valentinian prisiljen izdati odlok, ki je omejeval rimski cerkvi darila čuvstvenih žena.

Od tedaj je bilo krščanstvo to, kar sem pokazal v tej knjigi — največji sovražnik družabnega napredka. Od časa Konstantina do Bismarcka in Mark Hanne, sta bila Kristus in Cezar eno, cerkev

pa je bila oklep in ščit objestne gospodarske moči. Omeniti je treba eno samo izjemo: cerkev ni namreč nikdar mogla popolnoma zatreti spomina, ki ga je zapustil njen proletarski ustanovitelj. Štorila je pač vse, kar ji je bilo mogoče. Videli smo, kako zavijajo njeni učenci besede, da izgube pravi pomen, in katoliška cerkev gre celo tako daleč, da se poslužuje pri izkoriščanju svojih žrtev mrtvega jezika, tako da ne morejo verniki razumeti resničnih Jezusovih besed in njegovega nauka.

Toda vzlic temu je bila vsa zgodovina cerkve nepretrgan boj z naprednimi duhovi in rebeli, ki so se napojili duha pridige na gori in duha strastnega razredno zavednega proletarca Jakoba, brata Jezusovega.

In baš to je treba imeti v spominu, da je faktor, ki je dal krščanstvu življenje in mu daje še danes oblast nad človeškimi sreči, baš to novo vino vere in vneme, ki so jo vlivali v ljudska srca od generacije do generacije ljudje, ki živijo kakor Jezus kot izobčenci in umirajo kakor Jezus kot zločinci in uživajo kakor Jezus slavo kot ustanovniki in svetniki.

Največjim izmed prvih cerkvenih učenjakov so strastno nasprotovale cerkvene oblasti same. Sv. Krizostomu, škofu v Carigradu, so vzeli službo, ga izgnali n trpinčili; sv. Bazilija je preganjal cesar Valens; sv. Ambroža je izobčil tiranski cesar Teodozij; sv. Ciprijan, ki je dal vse svoje premoženje ubogim, je bil izgnan in končno mučen. Enako so bili here-tiki, ki jih je mučila in sežigala sveta inkvizicija, večinoma proletarski rebeli. Svetniki, ki jih danes cerkev časti, ustanovniki redov, ki so ji tekom stoletij dajali življenja, so bili ljudje, ki so skušali posnemati zgled tesarjevega sina in privedi cerkev nazaj k Jezusu.

Proletarska struja v krščanstvu izvira z časa davno pred Kristusom; zdi se, da je bila podedovana v religioznem značaju Židov, v trmasti neodvisnosti, v trdovratni vztrajnosti, s katero si človek lasti pravico, da se sam pogovarja z Bogom in spozna, česa hoče Bog od njega; bila je v nagnenju, da je božja volja, naj se upirajo posvetnim vladarjem in njih izkoriščanju revežev. Kaj daje svetemu pismu še danes njegovo živo moč? . . . Le enostavna stvar in edino ta loči svete spise Hebrejcev od vseh drugih, to je njih vztrajni glas proletarske revolte, njih strastne obtožbe izkoriščevalcev, razkošja in ničemurnost, teh bogatinskih grehov. V spisih Asireev, Kaldejcev in Babiloncev ni nobenega sledu takih glasov, v egiptovskih spisih pa komaj toliko, da bi jih bilo vredno omenjati. Indijci imajo take sledove; toda pravi, naravni rebeli vseh časov so Židje. Bili so uporniki zoper zatiranje v stari Judeji, kakor so dandanašnji uporniki v Petrogradu ali New Yorku. Duh enakosti in bratstva, ki je govoril iz Ezekielja in Amosa in Izaije, iz Janeza Krstinika in Jezusa in Jakoba, Kristusovega brata, je v zadnjem stoletju govoril iz Marxa, Lassalla in Jaurèsa, in govori danes iz Liebknehta in Roze Luksemburgove, Karla Kautskega in Israela Zangilla, iz Morrisa Hillquita in Abrahama Cohana, iz Eme Goldmanove in Josipa Felsa.

Dandanašnji imamo socialistične in anarhistične agitatorje, ki slede enakim tradicijam in so polni enakih idej, kakor so jih gojili stari židovski preroki. Omenil sem Emo Goldman; morda čitatelju niso znani njeni spisi, pa ne ve, kako je svetopisemsko po svojem mišljenju in po slogu. Naj navedem nekoliko stavkov iz ene zadnjih številčk njenega lista "Mother Earth", ki se tičejo naših vladajočih razredov in njih socialne odgovornosti. Tam pravi:

"Da, vi brezdelni bogataši, lahko kričite in ugiblujete, kaj mislimo z vami storiti! Vaša bogastva so gnila, in vaše fine obleke padajo z vaših teles. Vaše vloge in delnice so tako nečiste, da se izpremenja črnilo na njih v kislino, ki preluknja vaše žepe in vašo kožo. Nagromadili ste umazane milijone — toda kakšne plače ste dajali ubogi pari na farmah, ki ste jo oropali? Gugate se v mehkih blazinah in se zabavate s svojimi priležnicami, domišljujete si, da ste vse na svetu, da je svet sploh vaš . . ." itd., itd.

Vzemite na primer zope t "Velikega Bill Haywooda", kaj pravi v svojem pamfletu, ki ga naslavlja farmarskim delavcem, katere skuša organizirati:

"Kako daleč mislite vi, mogočnejši, sploh iti s svojim grabeštvom? Ali pričakujete, da ostanete edini ljudje na zemlji? Zakaj odganjate sicer delavstvo od vsakega deleža prirode, in si prillaščate sami vse? Zemlja je bila ustvarjena za vse; za bogate in za revne; kje ste dobili svoje izključne pravice? Narava je dala vse za rabo vseh ljudi; samo vaš rop ustvarja, kar nazivljete "imetek". Kapital nima nobenih pravic. Zemlja pripada naravi, in vsi smo njeni otroci . . ."

Pa vzemimo na primer E. V. Debsa, ki je bil trikratni kandidat socialistične stranke za predsednika. Iz nekega pamfleta posnamemo sledeče:

"Posedujoči razredi so podobni ljudem, ki gredo v javno gledališče in ne puste vanj nikogar drugega, pa smatrajo za privatno lastnino, kar je namenjeno za družabno rabo. Ako bi vsak vzel toliko, kolikor potrebuje in pustil ostalo tistim, ki nimajo nič, ne bi bilo ne revnih, ne bogatih. Bogataš je tat . . ."

Lahko bi šel na ta način dalje in navédel cele strani takih citatov — nadaljuje Sinclair, — vem pa, da bi avtorji navedenih citatov lahko čitali mojo knjigo, pa ne maram, da bi jo odložili, preden jo končajo in mi jo vrgli v glavo. Zato naj brž pojasnim svojo skromno šalo; tako, kakor sem omenil, niso čutili naši moderni agitatorji, ampak člani neke mnogo starejše skupine. Prvi citat ni Eme Goldmanove in nisem ga našel v "Mother Earth". Našel sem ga v epistoli Jakoba, o katerem mislijo praveverne avtoritete, da je bil Jezusov brat Janez. Natančno tako je, kakor je pisal sam — le da sem se poslužil modernih izrazov in izpremenil stavkorni red, da čitajo tisti, ki poznajo sveto pismo, stvar brez suma. Drugi odstavek ne prihaja iz peresa "Big Billa", ampak je od sv. Ambroža, latinskega cerkvenega očeta iz let 340—397, tretji pa ni sodru-ga Debsa, temveč svetega Vasilija, člana grške cerkve iz let 329—379. In če se čitatelj jezi, da sem ga potegnul za minuto ali dve, kaj naj šele pravi o kr-

ščanski cerkvi, ki ga je imela šestnajst sto let za norca?

Sinclair pravi: V tej knjigi sem pokazal krščansko cerkev kot služabnico velike kupčije, kot del sistema boga Mamona. Vsaka cerkev je aparat za pridobivanje bogastva in njega upravo. Poleg tega je vsaka cerkev politična. Predpravic, kakor da ni treba plačevati davka od cerkvenih posestev, da so duhovniki prosti vojaške službe, da imajo cerkveni uslužbenci prosto vožnjo na železnicah, da kontrolirajo učne in dobrodelne zavode, da se z zakoni prepevujejo ljudske zabave ob nedeljah, ne zahteva le katoliška cerkev od države.

Resnica je, da so po župnijah nastavljeni duhovniki često proletarci, ki dobe za svoje delo komaj toliko, da se borno preživijo. Celó v katoliški cerkvi je tako. Navadni duhovnik je človek iz delavskega razreda in ve, kaj trpi in čuti delavsko ljudstvo. In tako so v katoliški cerkvi proletarske revolucije na dnevnem redu; mnogo je duhovnikov, ki se sploh nečejo pokoravati in izvajati političnih ukazov svojih predpostavljanih, in namesto da glasujejo za papežev vpliv, glasujejo za svoj razred. (Pri slovenskih duhovnikih v Ameriki je očividna izjema v tem Pater Zakrajšek; ta je bolj papežki, kakor papež sam. Op. pisca.) Ko to pišem, pravi Sinclair dalje, kljubujejo mladi duhovniki na Irskem svojim škofom in pristopajo v organizacijo Sinn Fein, ki je popolnoma neverska in podpira gibanje za irsko republiko.

Kaj drži povprečnega delavca, da je podložen svojemu gospodarju? Enostavni terorizem, strah, da ne izgubi delo. In če bi se mogli poglobiti v dušo krščanskega duhovnika, bi videli, da ga vodi enaka sila; razmere ga silijo, da ostane suženj tradicij, če ne izgubi kruha. Mnogo jih je izobraženih ljudi in na tisoče se jih mora boriti z dilemo, da žive kot neslani vsiljivci ali pa kot hipokriti."

Kolčak in zavezniki.

Zavezniške vlade na mirovni konferenci v Parizu so priznale admirala Kolčaka v Sibiriji za "reševalca" Rusije; od njega pričakujejo, da vrže boljševike in izposluje Rusiji ustavodajno zbornico. Pri tem "reševanju" — pravi zavezniški sporazum s Kolčakom, — ga bodo zavezniške vlade podpirale z municijo, živem denarjem. Chicago Daily News piše povodom te akcije od strani zaveznikov sledeče:

"Že od meseca avgusta lanskega leta so zavezniki z ameriško vlado vred imeli v Sibiriji svoje vojaštvo. Celih deset mesecev je bilo sibirsko ljudstvo "reševano" majhne manjšine boljševikov". Zakaj tedaj dotičniki ne izvrše volitev in ne izposlujejo ustavodajne zbornice v Sibiriji, kjer imajo kontrolo?

Voditelji mirovne konference so zahtevali od admirala Kolčaka in njegovih tovarišev, "da naj, čim zasedejo Moskvo", izposlujejo, da se izvrše slobodne in tajne volitve v vsej Rusiji, ali pa naj

pokličejo izvoljene člane ustavodajne zbornice, ki so bili izvoljeni leta 1917, dokler se ne izvrše nove volitve. Teda čemu čakati z izvršitvijo volitev v onem kraju Rusije, kjer je Kolčak znan in so tudi njemu znane razmere? Vodje mirovne konference so s svojo zadnjo obljubo dali razumeti, da pomagajo Kolčaku, ker se je Kolčak zavezal, da bodo on in njegovi zavezniki skrbeli za normalen potek "slobodnih in tajnih volitev in legalen sestav postavodaje" v krajih, kjer imajo kontrolo. To je vendar nekaj čisto drugega, kakor pa splošna izjava ljudskega mišljenja potom glasovnice.

Sibirija je ena najbolj naravnih proti boljševiških dežel v Rusiji. Samo par večjih tovarn se nahaja v njej. Njeni kmetovalci imajo dovolj zemlje. Sibirija je mnogo bolj pripravna za Kolčakovo "izvajanje zakona in reda," kakor pa evropska Rusija. Zakaj torej ponujati Kolčaku municijo, s katero naj ubija evropske Ruse, preden vemo, kaj misli on njem Sibiriji?

Odgovarja se, da so volitve sedaj v Sibiriji "nemogoče". Tak odgovor nas lahko ravno tako prepriča, in sicer jasno prepriča, kaj se bo moglo reči potem, ko se Kolčaku posreči "osvojiti" Rusijo, v kateri vlada Lenin. Če so volitve v Sibiriji "nemogoče" sedaj, bodo volitve v Rusiji istotako "nemogoče" potem. Nemir in nered, "nemška propaganda" in "japonske intrige" bodo, in Kolčak bo vladal tudi nadalje brez volitev.

Deset mesecev so se zbirale množice delavstva, ki so za red in zakon — kakor pravi zavezniška propaganda — da pozdravijo prihod Kolčakovih čet in njegovih tujezemskih prijateljev. Deset mesecev so imeli "lojalni Rusi" oblast v Sibiriji. Deset mesecev so bili osvajani. Ako Kolčak po preteku desetih mesecev ni mogel izvesti volitev, kako dolgo mu bo treba, da izvrši volitve, če podjarmi deželo Velike Rusije?

Ako zavezniki, in z njimi ameriška vlada, ne morejo preizkusiti Kolčakove demokratičnosti v Sibiriji danes, ko ima moč, tedaj so njih sanje o preizkušnji njegove demokracije, kadar "podvrže" vso Rusijo, v resnici le sanje.

Edini interes Amerike v Aziji leži v tem, da pomaga ljudstvu, da se demokratizira za svojo lastno varnost. Ako je Kolčak tisto orodje, tedaj naj ga zavezniki preizkusijo na ta način, da izvrši v Srbiji takoj volitve".

Kar se tiče dvomljivosti Kolčakove demokracije, ima Daily News brezdvomno prav. Toda nam se zdi, da zaveznikom ni toliko za demokracijo, ki naj jo baje uresniči v Rusiji Kolčak s svojimi tovariši. Nekatera poročila pravijo, da nameravajo zavezniki s pomočjo Kolčaka pozneje razdeliti Rusijo med Anglijo, Japonsko in Italijo. To je morda pretirano. Toda kakorkoli že, eno je gotovo: zavezniki hočejo imeti v Rusiji in vsepovsod, kjer pridejo njihovi mirovni pogoji v poštev, take vlade, kakršne so zavezniške — to je kapitalistične, kajti le tedaj, če bodo take, je kapitalizmu mogoče računati na mednarodno izkoriščanje, in kar je glavno, da bodo to izkoriščanje protežirano in zajamčeno. —r.

Semintja.

V Atlantic Cityju zboruje konvencija American Federation of Labor, ki ima do tri milijone članov. Tri milijone članov pomeni že veliko armado v ameriški industriji, če bi se ta armada zavedala, koliko lahko pridobi za ameriško delavstvo. Toda zdi se, da tudi ta konvencija ne bo napravila radikalnih izprememb v taktiki Ameriške Delavske Zveze. Vodila bo, kakor doslej, številne male in velike štrajke, pr ivolitvah pa bo podpirala "dobre može" Reubličanske in Demokratske stranke. Gompers in njegovi pristaši, ki kontrolirajo tudi to konvencijo, so proti vsaki delavski politični stranki v okvirju A. F. of L.

Samuel Gompers se stara, ravno tako tudi njegova tradicija o politiki v strokovno delavskem gibanju.

Elementi, ki zahtevajo, da vodijo unije tudi političen boj neodvisno od republičanske in demokratske stranke, so vedno močnejši. V Illinoisu in nekaterih drugih državah so proti Gompersovi volji ustanovili Labor Party, katero vodijo strokovne organizacije, združene z A. F. of L.

Industrijalni mogotei sovražijo strokovne organizacije, še veliko bolj so pa nasprotni političnim organizacijam, ki so nevarne profitariskim interesom. Delavstvo pa bi si moralo že enkrat dopovedati, da je boj za izboljšanje socialnih razmer mnogo cenejši in uspešnejši s politično akcijo, kakor z dolgotrajnimi stavkami, v katerih so delavci tolikokrat tisti, ki izgubljajo igro. Delavska večina v zbornicah in močna strokovna organizacija bi odpravila mnogo gorja v družinah delavcev, v katero jih peha jo dolgotrajni in brezupni štrajki. Tisočkrat je imelo ameriško delavstvo priliko videti, da oblasti in sodišča niso bila na strani tistih, ki so zahtevali večji delež vsakdanjega kruha in več pravic.

Velika večina ameriškega delavstva se ne zanima za vprašanje, ali naj A. F. of L. politično nastopi samostojno ali ne; tudi se ne zanima za zaključke mirovne konference v Parizu, niti ne za Villatove poizkuse, da bi z revolucijo strmoglavil Carranzovo vlado. Vse to so postranske stvari. S tem pa ni rečeno, da se to delavstvo za nobeno stvar ne zanima.

V Toledo, Ohio, se bo vršila rokoborba med Willardom in Dempseyjem in na vseh koncih in krajih ameriške republike je ta dogodek predmet najživahnejših pogovorov. Listi prinašajo o tem pretepu po cele strani gradiva, medtem ko zadostuje o zborovanju A. F. of L. četrtina kolone. Čemu bi sploh prinašali poročila o rečeh, kot so zborovanja kake Ameriške Delavske Federacije? Koliko odstotkov delavstva sploh čita taka poročila? Vse nekaj drugega so poročila o rokoborbah in drugih podobnih 'sportih'.

Tristotisoč dolarjev vstopnine za rezervirane seže v toledski areni je vplačanih že naprej in Wil-

lard ter Dempsey sta luči, ki danes otemnujeta vse druge. Posebni vlaki bodo vozili iz vseh krajev Zedinjenih držav v Toledo in zvezna železniška uprava je morala odreči mnogo prošenj za posebne vlake v Toledo, ker bi to oviralo drug promet, (posebno pa še vlake, ki vozijo vojake iz atlantiških pristanišč v razna taborišča. To je bil glavni vzrok, da je železniška uprava odklonila preskrbeti dovolj posebnih vlakov za ljudi, ki žele videti ta pretep.

Ali ste ž ekdaj videli pretepanje rokoborcev na odru, pred množico, broječo na tisoče ljudi? Ali ste opazovali to maso, kako so se v njej bolj in bolj vzbujali barbarski instinkti pretepaštva, kako podivjani so izgledali obrazi, čimbolj se je bližal pretep dveh ljudi odločitvi?

Zgražanjem čitajo današnji ljudje o posurovelosti rimljanskega ljudstva, ki se je opajalo ob gladiatorskih igrah; ravno tako zaničljivo omenjajo bikoborke v Španiji. Ravno to moderno ljudstvo žrtvuje stotisoče dolarjev, da bo videlo barbarsko pretepanje dveh ljudi v Toledo. Nobena kulturna prireditelj, noben svetovni dogodek ne bi mogel napraviti med ameriškim ljudstvom toliko zanimanja, kakor ga napravijo take rokoborbe. Iz barbarizma v pravo civilizacijo je dolga pot. Ljudje, ki verujejo v skoke iz enega sistema družbe v drugega, boljšega se morajo še mnogo učiti iz zgodovine ter spoznavati ljudstvo in njegove instinkte. Delo za socializem bo potem lažje, za demagoge pa trše polje.

Gladiatorskih iger ni več. Mučenje kaznjencev je v večina držav vsaj v normalnih časih odpravljeno, četudi ne popolnoma. Ideja za odpravo smrtnih kazni dobiva vedno več tal. Ženstvo si polagoma pridobiva mesto v družbi, ki mu pripada. Do volišč ima pristop vedno več ljudi. Delavstvo v svetovni industriji si pridobiva ugled kot enako vredno ljudstvo. Krone monarhov, četudi okrašene z diamanti in dragimi kamni, izgubljajo svoj sijaj. Fevdalizem se poslavlja. Birokracija je na bolniški postelji, katere ne vstane več. Nekatero ameriške države so prepovedale rokoborbe. Vse to so sadovi procesa, počasnega kakor je, od barbarizma v civilizacijo, do katere pa še nismo prišli. Ampak na potu k njej smo, in je ne moremo zgrešiti. V časih, ko je bila tehnika še neznatna, ko še ni bilo železnice, parnikov, brzojava itd., je bila ta pot počasna; sedaj je hitrejša in z razvijanjem tehnik bo njena naglica rasla. Barbarizma pa ne bo še tako hitro konec. Na milijone ljudi verjame edinole v fizično silo za odločanje v sporih. Vsepolno ljudi rajše argumentira s pestjo, kakor z razumom. Sistem današnje družbe še vedno sloni na principu, da je pravica na strani tistih, ki so močnejši. Po tej logiki je seveda tudi na strani tistih, ki se imajo za svojo prosperiteto zahvaliti izkoriščanju mase. Krivica je še vedno gospodarica zemlje. Njena moč pa peša z naraščanjem izobrazbe v ljudski masi.

Mi verjamo v končno zmago socializma. Pri vsem tem smo pa prepričani, da se bo dal socialistični

J. S. Z.

NAŠE STALIŠČE.

družabni sistem uveljaviti šele tedaj, kadar bo družba zrela za socializem. Zato je tvoja in moja naloga širiti znanje med ljudstvom, razširjati našo literaturo, povdarjati važnost naših organizacij za utrjevanje naše moči, pri tem pa ne zavajati ljudstvo, da bi nekaj pričakovalo jutri, o čemer dobro veš, da se ne zgodi jutri, ampak pojutršnjem ali pa še pozneje.

Ignoranca je naš največji sovražnik. Socializem zida svojo moč na zavedno, izobraženo ljudstvo. Stari sistemi se vzdržujejo s pomočjo neznanja v ljudskih vrstah. Čim dalje ostane večina ljudi ignorantna v socialnih vprašanjih, toliko pozneje dozore razmere za socializem.

Z—c.

Premogarska unija za ameriško državljanstvo.

Zveza premogarjev, "United Mine Workers of Amerika", ki šteje na stotisoče članov, izmed katerih mnogi še niso ameriški državljanji, je obvestila urad za naturalizacijo, oddelek za delo, da je podvzela akcijo v svrhu naturaliziranja svojih članov, ki še niso državljanji.

Ob enem bo Unija skrbela, da dobe člani, ki ne razumejo angleškega jezika, pouk v angleščini. Znanje angleščine je potrebno za vsakega premogarja, zlasti, da razume predpise, ki se tičejo varnosti v premogovih rovih.

Predsednik Unije Frank J. Hayes je dejal med drugim: "Splošno je znano, da je mnogo naših članov nedržavljanov. To prihaja odtod, ker se organizacija ni dovolj zanimala za tujerodnega premogarja, da postane državljan."

United Mine Worker's Journal, glasilo Unije, piše glede na to akcijo: "Čim bolj bo tujerodni premogar poznal angleški jezik in vladni sistem, tem boljši državljan bo."

Akcija Hayesa je prišla v veljavo lani na letni konferenci Združenih premogarjev, kjer se je izpremenila konstitucija v tem smislu, da mora vsaka krajevna organizacija imenovati poseben odbor, ki naj skrbi za amerikanizacijo svojih članov. Na vsaki seji krajevne organizacije se bo poslej vprašalo med dnevnim redom: "Ali so tu člani, ki še niso ameriški državljanji?"

Predsednik 5. distrikta v Ohio, Frank Ledvinka, je odločno za to, da mora vsak premogar v njegovem distriktu postati ameriški državljan. Član, ki se temu protivi, izgubi pravico članstva v uniji. Pouk v angleščini, o zgodovini Amerike in dobava ameriškega državljanstva je velika akcija, ki jo vodi sedaj United Mine Workers of Amerika med svojimi člani.

Pri svobodnih volitvah ne bi Pašić danes dobil večine niti v Srbiji, kaj šele po vsej Jugoslaviji.

Socializem ni le vprašanje konsuma, ampak predvsem vprašanje produkcije.

Gross, Kans. — Na redni seji slov. soc. kluba št. 157, JSZ smo razpravljali o izjavah, ki jih je sprejela eksekutiva JSZ. na konferenci dne 24. maja v Chicagi. Vse tri izjave so bile prečitane na seji našega kluba. Prva se tiče stališča in odnošajev JSZ. do A. S. P. V tej izjavi priporoča eksekutiva JSZ. članstvu te organizacije, da naj ostanemo še nadalje samostojni, dokler se kaotične razmere v ameriškem socialističnem gibanju, oziroma v A. S. P. ne izčistijo.

Naš klub se s to izjavo popolnoma strinja in priporoča tudi drugim klubom, naj z delom za združenje JSZ. s stranko počakajo toliko časa, da se razmere v stranki uredi. Ko pa bo Ameriška socialistična stranka zaplula v mirnejše vode, to je, da v njej poneha frakcijski boj, ki jo je dovedel v popolni kaos, tedaj smo mi za to, da se prične delovati za združenje JSZ. z A. S. P.

Druge izjava eksekutive JSZ. se tiče vprašanja političnih obsojencev, ki so bili obsojeni na podlagi prestopkov izrednih vojnih zakonov. Tudi mnenje članstva našega kluba je, naj se napravi na mero-dajne faktorje pritisk, da se izpuste tisti politični obsojenci izza časa zadnje vojne, ki niso bili v zvezi s sovražnikom dežele, in da se odpravijo zakoni, ki omejujejo svobodo govora in tiska in se tako zopet vrne demokracija v deželo.

Tudi druga izjava je v popolnem soglasju z mnenjem našega kluba.

Tretja izjava eksekutive JSZ. se tiče mirovne konference v Parizu in njenih zaključkov.

Kolikor nam je postopanje mirovne konference doslej znano, ne moremo o njej trditi, da sloni nje-no delo na demokratičnih temeljih, ker je konferen-ca tajna, ker je zavrgla princip samoodločevanja in ker sili narode, oziroma dele narodov pod vlade, katerih ne marajo. Med te spada tudi naš narod, kate-rega velik del pride pod vladno italijanske monarhi-je. Nadalje se države, ki imajo na mirovni konfe-renci vodilno in odločujočo besedo, vmešavajo v no-tranje razmere držav, kot n. pr. Rusije, Ogrske itd. Vse to je v nasprotju z Wilsonovim mirovnim pro-gramom, katerega so te države sprejele za podlago mirovnim pogajanjem za časa, ko se je podpisovalo premirje med zavezniki, Združenimi državami in vladami centralnih sil. Naš klub je na strani tistega dela ameriškega ljudstva, ki zahteva odpoklic ame-riških čet iz Rusije in naj se ruskemu ljudstvu pre-pusti, da samo odloča o formi svoje države.

Naš klub se strinja z vsemi tremi izjavami ekse-kutive JSZ. in ji priporoča, naj deluje kolikor je v danih razmerah mogoče za uresničenje ciljev, obse-ženih v njenih izjavah.

Frank Smerdu, tajnik kluba št. 157, JSZ.

Kapital je kultura dela — toda kultura je postala večja od njegovega stvarnika in se je povzpela nadenj.

J. R. Z.

IZJAVA.

Gospod Možina razpošilja iz tiskovnega urada S. N. Z. kabelgrame drja. Marušića iz Pariza, ki govore o politični situaciji, ne da bi povedali karkoli, kar ni iz drugih virov in deloma že natančneje znano. Tem brzojavom dodaja apele na uredništva in organizacije za prirejanje shodov, pošiljanje protestov i. t. d. in za združeno delo S. N. Z. in J. R. Z.

Eksekutiva J. R. Z. izjavlja, da ne potrebuje od te strani ne apela ne pouka, pozna sama naloge časa in se dosledno ravna po tem. Organizacije J. R. Z. izpolnujejo svojo dolžnost in delajo; kolikor potrebujejo v ta namen navodil, jih dobivajo od svoje eksekutive in vedo, da ne zamudi ta nobene prilike za delo v interesu jugoslovanskih pravic. Kar priporoča g. Možina sedaj, se vrši v naših vrstah že davno in se je vršilo v času, ko je baš S. N. Z. skušala metati temu delu največ polen pod noge.

Ko je J. R. Z. oziroma še S. R. Z. videlo nevarnost za pravice Jugoslovancev je nesebično in brez obzira na vse dotedanje neopravičene žalitve predlagalo sodelovanje v splošno narodnih zadevah; odgovor je bil podlo sumničenje, obrekovanje, zahrbtni intrige in najumazanější časniški napadi. J. R. Z. nima nobenega povoda, da bi izza takih izkušenj poslušala kakršnekoli apele od male skupine ljudi, ki jih vodi le slavohlepnost in ljubosumnost in ovirajo zaradi tega vsako delo, ki bi moglo roditi uspeh. J. R. Z. opravlja svoje naloge veliko bolj uspešno brez njih, kakor pa s priveskom, ki učinkuje le kakor coklja.

Kar se tiče priporočila, da naj se opuste vsa nasprotstva, bi gosp. Možina ta apel najbolje adresiral na liste svojega tabora, katerih prva svrha je nabiranje gnojnice, da jo zlivajo na vse, ki ne soglašajo z njih reakcionarnimi metodami. V času, ko ne izide ena številka kakšnega meniškega lista, ne da bi bila vsa polna infamnih laži, drznih provokacij in strupenih izrazov sovraštva, polagati našim listom in organizacijam opuščanje nasprotstva na srce je prav blago rečeno — skrajna naivnost.

Eksekutiva J. R. Z. priporoča svojim organizacijam in glasilom, naj se ne ozirajo na sirenske glasove in naj prav tako prezirajo tudi insulte od teh strani, pa naj gredo mirno svojo pot in opravljajo svoje delo kakor doslej s prepričanjem, da tudi eksekutiva ne zamudi nobenega momenta, kadar je mogoče karkoli storiti v interesu nalog, določenih naši organizaciji.

Izvrševalni odbor J. R. Z.

A. J. Terbovec, tajnik.

DOHODKI J. R. Z.

Za mesec maj, 1919.

Jacob Volkar, Virden, Ill.	\$ 1.00
Krajevna org. št. 11, Detroit, Mich.	12.50
Ebba Kristan, M. fond	25.00
L. Krašna, Conemaugh, Pa.	10.00
Obresti od čekovnega računa, mare	60.54

Obresti od čekovnega računa, april	46.47
J. Blazich, Aurora, Ill.	4.35
J. Pogačnik, Carlville, Ill.	2.25
Okr. org. V. Herminie, Pa.	36.35
Sl. dram klub "Bled", Pueblo, Colo.	50.00
F. Petač, Grass Valley, Cal.	29.85
F. Grile, Jenny Lind, Ark.	6.05
F. Zagar, Terre Haute, Ind.	2.00
J. Bruss, So. Lorain, Ohio	25.00
F. Trsar, Pullman, Ill.	7.20
Geo. Putz, Adamson, Okla.	100.00
Dr. Venera št. 192 SNPJ, Milwaukee, Wis.	10.00
Obresti od Liberty Bondov	73.56
Joe F. Kren, Springfield, Ill.	5.00
Okr. org. V. Herminie, Pa.	17.75
Okr. org. II. Conemaugh, Pa.	10.00
Krajevna org. br. 38 J. R. Z., Forest City, Pa.	4.40
S. S. P. Z. br. Reading, Pa.	25.00
M. Galičić, Cuddy, Pa.	1.00
Mike Selan, Sublet, Wyo.	7.75
J. R. Z. br. 76, Oregon City, Ore.	3.10
Dr. Orel št. 21 SNPJ., Pueblo Colo.	25.00
Ch. Zakelj, Staunton, Ill.	3.00
J. Istenič, East Palestine, Ohio	6.10
A. Stabe, Dubuque, Iowa.	13.35
Hrvaška okr. org., Chicago, Ill.	100.00
J. Erjavec, Auburn, Ill.	1.70
J. Blažič, Aurora, Ill.	5.20
J. Volkar, Virden, Ill.	1.20

Skupaj za mesec maj \$731.47

TRIMESEČNI RAČUN J. R. Z.

D o h o d k i :

V mesecu februarju 1919.	\$ 40.042.36
V mesecu marcu 1919.	11.839.77
V mesecu aprilu 1919.	1.293.89

Za tri mesece skupaj	\$ 53.176.02
Preostanek 31. januarja 1919.	12.363.32

Skupaj \$ 65.539.34

\$65.539.34

I z d a t k i :

V mesecu februarju	\$ 1.935.69
V mesecu marcu	1.034.18
V mesecu aprilu	892.39

Skupaj za tri mesece \$ 3.862.26

\$ 3.862.26

Preostane 30. aprila 1919. \$ 61.677.08

P r e g l e d

s t r o š k o v :

Tiskovine	\$ 657.97
Troški kampanje prve serije	1.246.38
(Znaki, tiskovine itd.)	
Deputacije, propoganda, organizatorični in vožni stroški	\$ 440.26
Pošt., ekspres, brzojavi, kabli \$	333.66
Dnevnice	89.50
Plače	790.40
Bondi	68.50
Pohištvo in pisarniške potr.	\$ 73.01
Najemnina	\$ 82.50
Razno	\$ 59.50
Vrnjene znamke	\$ 50.58

Skupaj \$ 3.862.26

Iz Detroita poročajo o načrtu, po katerem je nekoliko uglednih oseb nameravalo ogoljufati vladno Zedinjenih držav pri municiji za trideset milijonov dolarjev. Justični oddelek je ukazal preiskavo in dal aretirati osumljence. V Washingtonu véci ne vedo, kaj je moderno. Prilastiti si trideset milijonov je v kapitalistini dobi znamenje podjetnosti, eneržije in vseh lastnosti, ki jih ceni kapitalizem.

ADVERTISEMENT

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland,
Ohio.Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West
Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., John-
stown, Pa.2. Pom. taj. ANDREJ VIDRIČ, R. F. D. box 4, Johnstown,
Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27,
Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: JOSIP PETERNEL, Box 95,
Willock, Pa.1. nadzornik: NIKOLAJ POVŠE, 1128 Fabyan St., City
View, N. S. Pittsburgh, Pa.

2. nadzornik: IVAN GROSELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 72,
East Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANCO TEROPČIČ, R. 1, Banonza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno pro-
sim pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in
nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštnih,
Expressnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, mikakor pa ne po-
tom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslavljajo: Blaž
Novak, Title Trust and Guarantee Co. in tako naslovljene
pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih
glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma
naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

IZ GLAVNEGA URADA S. D. P. Z.

Članstvu S. D. P. Z. naznanjam, da je glavni
urad pričel izdajati potne liste za inozemstvo.

Člani in članice, kateri odpotujejo v staro do-
movino naj se zglasijo pri društvenemu tajniku, ka-
teri jim bo dal izpolniti tiskovino vz. št. 7 po ime-
nu "Prošnja za potni list".

Članstvo opozarjam na pravila stran 70, člen
"Potni list"; prva točka tega člena določa, da izda-
ja potne liste glavni urad in to le za prijateljske
dežele.

Z ozirom, da je v kratkem pričakovati sklenitve
miru, se je pričelo izdajati potne liste, kateri pa iz-
gube veljavo za čas, ko se član ali članica, kateri je
preskrbljen s potnim listom, nahaja v deželi, katera
je zapletena v vojno.

Blas Novak, tajnik.

Med združevalnimi odborniki raznih slovenskih
podpornih organizacij je dogovorjen sestanek v svr-
ho izdelanja načrtov za nadaljno združenje sloven-
skih podpornih organizacij.

Pričakovati je, da bodo na združevalni kon-
renci, katera se ima vršiti dne 7. julija t. l. v Slo-
venskem Narodnem Domu v Clevelandu, O., zasto-
pane vse naprednejše slov. pod. organizacije, v.
vse, katerih članstvo se je izreklo za združenje.

S. D. P. Z. bo zastopana po štirih zastopnikih.

Blas Novak, tajnik.

NAZNANILO.

Greensburg, Pa. — Članstvu društva Gorjanski
Hrib, št. 91, SDPZ., naznanjam, da se v bodoče naše
seje vrše vsako prvo soboto v mesecu ob 8. zvečer v
prostorih brata Franka Novaka. Nadalje nazna-
njam, da imamo v juliju in avgustu razpisan izredni
asesment po 50c na vsak dolar zavarovalnine za bol-
niško podporo. — Louis Gorenc, tajnik.

SPREMEMBE PRI DRUŠTVIH S. D. P. Z. V MESECU
MAJU 1919.

- St. 1. Zopet sprejeti: Martin Cernetič, 3641; Ivaň Starič,
5855. Suspendirani: Fr. Kopriva, 1827; Peter Pe-
čar, 5191; Ivan Pilet, 11150; Vid Rovanešek, 1210;
Dragotin Morič, 1583. Crtani: Fr. Prunk, 4243;
Ludvik Mohar, 5722. Prestopili: Fr. Likar, 8566;
Andrej Vidrih, 157; k druš. šte. 2.
- " 2. Zopet sprejeti: Fr. Potočin, 8564; Helena Sosenko,
6240; Jožef Sosenko, 4631; Jakob Bevc, 171; An-
drej Mlakar, 8579. Prestopili: Gregor Zgone, 8576;
k šte. 4. Josepina Ludman, 11311; k šte. 152.
- " 3. Crtan: Fr. Okički, 8495. Prestopili: Jakob Česlov-
nik, 8531; k šte. 2. Alex Zabrie, 4845; k šte. 11.
- " 4. Zopet sprejeti: Iv. Deželan, 9409; Vid. Zvonar,
3433. Suspendirani: Valentin Keržič, 4239. Crtani:
Matija Golja, 4577; Fr. Zatkonič, 5519. Prestopil:
Vid Zvonarič, 3433; k šte. 67.
- " 5. Suspendiran: Jakob Banen, 8461.
- " 7. Crtani: Alojzij Banič, 7627; Jožefa Banič, 7662;
Jožef Pivnik, 278; Pavel Pušlar, 7644; Iv. Zupan-
čič, 7617; Fr. Zupančič, 7634.
- " 10. Zopet sprejet iz Pasivnosti: Mihael Unetich, 5397.
Suspendiran: Mihael Polis, 6006.
- " 13. Novo pristopili: Jožef Zábkar, 11408; Fr. Arh,
11407; iz mladinskega oddelka. Zopet sprejeti: Fr.
Cernko, 1024. Suspendiran: Karol Solnič, 9741.
Umrli: Fr. Podlogar, 510.
- " 14. Zopet sprejeti: Valentin Količ, 6412; Andrej Zorc,
1405. Suspendirani: Anton Tukaš, 6066; Leo. Se-
pie, 4553; Fr. Krušel, 5181; Jurij Rezonovic, 5162.
Crtan: Fr. Tušak, 2105.
- " 15. Zopet sprejet: Fr. Rezni, 11293. Suspendiran: An-
ton Turko, 6318.
- " 16. Suspendirani: Fr. Rožanc, 344; Fr. Debeljak, 11313.
- " 17. Suspendiran: Iv. Zorko, 10718.
- " 20. Zopet sprejet: Jožef Fritzer, 10242, Suspendirani:
Fr. Materle, 11253; Iv. Ročnik, 10251; Fr. Zupan,
10250. Crtani: Rudolf Jeglič, 4395; Holfrid Hol-
stan, 377.
- " 21. Crtani: Fr. Augustin, 9853; Karol Taufar, 1186.
- " 22. Zopet sprejet: Alex. Sever, 9159. Suspendirani: Iv.
Urankar, 568; Iv. Iluan, 573; Fr. Germ, 6791.
- " 23. Novo pristopili: Kristina Perše, 11411.
- " 24. Novo pristopili: Karolina Uršič, 11396. Suspendi-
rani: Angelo Domignor, 9674; Jožef Logar, 9255;
Alojzij Golob, 635. Prestopil: Fr. Pelan, 11277; k
k šte. 23.
- " 25. Prestopil iz mladinskega oddelka: Jožef Pirman,
11430. Zopet sprejeti (iz pasivnosti): Iv. Golob,
10375; Anton Rudolf, 10379. Odstopila: Ivana For-
tuna, 10369.
- " 26. Novo pristopili: Ana Rogina, 11420; Marija Merlak,
11421. Zopet sprejet: Mihael Rebič, 11307.
- " 27. Umrli: Jožef Pečen, 1109.
- " 29. Suspendirani: Fr. Jereb, 2930; Lovrene Jereb, 5775.
- " 30. Crtan: Iv. Pečnik, 1522.

32. Suspendiran: Jakob Sternašnik, 11252.
33. Zopet sprejeta: Ana Cirar, 9559. Prestopil: Jožef Rus, 9513; k št. 25. Črtan: Ivan Bombač, 9541.
34. Suspendiran: Mihael Rupnik, 6262.
36. Novo pristopili: Luka Zugac, Ljuba Zugac. Suspendiran: Anton aSasab, 11369. Odstopil: Anton Glavan, 1751. Črtani: Jožef Klun, 4435; Marija Vodnik, 4153.
37. Zopet sprejeti: Jožef Lah, 3549; Frančiška Fink, 5325; Anton Jerina, 2187; Neža Jerina, 2534. Suspendirani: Matija Zakrajšek, 10224; Matija Kapan, 3550; Anton Svebotnjak, 4352; Jožef Rupnik, 2824.
38. Suspendiran: Jožef Verbanič, 6111. Črtani: Fr. Remas, 6143; Jožef Smith, 11316.
39. Črtani: August Slavič, 5817.
40. Prestopili: Albin Kovič, 5234; Matevž Povirk, 2923; Ivana Povirk, 11220.
41. Zopet sprejeti: Iv. Lavrenčič, 5129; Fr. Potrebuješ, 4396; Dominik Rovaček, 4010; Ant. Strajnar, 9613; Andrej Blatnik, 3536; Marija Blatnik, 2160; Ant. Prosen, 9124. Suspendirani: Fr. Mesojezdec, 1169; Jožef Gregorič, 3537; Mihael Vidič, 9062; Ant. eleznik, 9060; Iv. Boravčen 9121; Ant. Tomažin, 9122; Marija Papež, 3499; Jožefa Fink, 3962. Črtan: Jožef Vadnar, 3688.
42. Zopet sprejet iz pasivnosti: Fr. Nadvešnik, 1402.
43. Zopet sprejet: Adam dorsh, 4953.
45. Peter Sekirica, 9794; Katerina Sekirica, 7818.
46. Suspendirana: Helena Leding, 7454; Pavel Pustotnik; 7463.
47. Zopet sprejeti: Borensky Mihael, 9136; Julija Borensky, 9137; Jožef Konzins, 2035; Sofija Kanziua, 3027.
50. Zopet sprejet: Alojzij Korošec, 61113. Suspendirani: Anton Femeč, 9343; Matija Bernik, 2101; Marija Bernik, 2719. Črtani: Vincenc Čeč, 4167.
51. Zopet sprejeti: Alojzij Krajušič, 371; Alojzij Valenčič, 1226; Jakob Pivk, 4387; Albert Marinčič, 4526; Fr. Zagore, 8977; Ludvik Hofart, 9003; August Saje, 9032; Marija Škerl, 9053. Suspendirani: Jožef Papič, 2145; Fr. Stehovec, 2327; Fr. Repič, 4356; Ant. Leskovec, 8985; Ant. Kerne, 9042; Ivan Videvol, 9044; Ig. Russ, 9748. Odstopil: Ivan Kerne, 4037. Črtani: Ant. Kolenc, 4853; Matija Zakrajšek, 9888; Alojzij Hofart, 10325; Alojzij Stangel, 9937.
56. Črtani: Fr. Sosec, 3784; Jožef Zanida, 3759.
59. Zopet sprejeti: Fr. Posedel, 2761; Tomaž Kahne, 2742; Matija Topolka, 3023; Fabjan Beštek, 2732. Suspendiran: Ivan Štravž, 3300.
62. Zopet sprejeti: Marija Kaušekl, 3013; Jožefa Sestak, 4830; Ana Zakrajšek, 3015; Marija Kadine, 2796; Frančiška Unetič, 4653; Helena Žlindro, 2799; Agata Zagar, 3207.
63. Nov pristopila: Marija Durjavič, 11409; Peter Durjavič, 11410.
66. Nov pristopili: Ana Pishler, 11431; Karol Pishler, 11432; Marija Pišler, 11433; Frančiška Jenčič, 11434. Zopet sprejeti: Jožef Cokl, 10413; Frank Kosmač, 10465; Ivan Roycht, 10460; Ivana Roycht, 10437. Suspendiran: Fr. Hoffer, 5907. Prestopili: Fr. Menein, 10418 k št. 119. Iv. Prisljan, 10424; Frančiška Prisljan, 10442.
68. Suspendiran: Martin Noe, 5248.
70. Suspendirana: Pavel Plevelič, 3491; Šaša Juvo, 6200.
71. Nov pristopila: Frančiška Puž, 11415. Zopet sprejeti: Frančiška Mohorvčič, 3899; Ivakin Mohorovčič, 4507.
75. Zopet sprejet: Fr. Indolf, 1537.
79. Suspendirani: Jakob Debevc, 5065; Iv. Černjul, 11145; Anton Uman, 7152; Iv. Kosale, 7145. Črtan: Anton Jakobe, 5093.
81. Prestopili: Iv. Slak, 1015; k št. 7; Jožef Klemenčič, 6402; k št. 101.
82. Zopet sprejet: Fr. Buhman, 11063. Črtani: Luka Opotnik, 11021; Matija Opotnik, 11026.
83. Novo pristopila: Julija Brenčič, 11425; Ivan Smolič, 11426.
84. Umrl: Jožef Jurač, 9143.
87. Suspendiran: Jožef Pristo, 6090. Črtan: Tomaž Perakovič, 11248.
89. Črtani: Alojzij Ogrinc, 5977; Frančiška Ogrinc, 6223.
90. Suspendiran: Karol Jane, 10011.
91. Nov pristopila: Marija Lindič, 11388. Črtan: Fr. Gorišek, 9388. Prestopil: Valentin Sopotnik, 1742.
92. Zopet sprejeti: Jožef Lustek, 9718; Ivan Pavlin, 10482; Pavel Bajc, 9735; Ivana Bajc, 9739.
95. Suspendiran: Ivan Tomazič, 9759.
96. Suspendiran: Jožef Bildhaver, 9932.
99. Suspendirana: Peter Sulin, 9985; Jernej Šaber, 3969.
100. Suspendiran: Ivan Cerar, 6556. Črtan: Mihael Hauptman, 6509. Umrla: Helena Grčman, 6627.
102. Nov pristopili: Ignac Franko, 11412; Jelica Bajdič, 11413; Elizabeta Peršin, 11414.
107. Zopet sprejet: Jožef Bergač, 8383.
108. Zopet sprejet: Tomaž Bičanič, 11104. Črtana: Jožef Urbiha, 10103; Marija Mahle, 10128.
111. Suspendiran: Fr. Resnik, 6727.
112. Zopet sprejeti: Ant. Vidmar, 10181; Iv. Grošel, 10200; Iv. Zagore, 10201; Mihael Klopčič, 10204; Miroslav Hrvatina, 11365; August Dugar, 11306; Fran. Iška Urbas, 3280; M. Vončina, 10233; Marija Klopčič, 10214; Marija Zagore, 10219.
116. Zopet sprejet iz pasivnosti: Edvard Ersher, 7613. Zopet sprejet: Ant. Zemlji, 7561. Suspendirana: Ant. Korbeli, 7674; Ant. Korbeli, 7602. Prestopil: Fr. Peper, 9587; k št. 44.
117. Zopet sprejeti: Fr. Denšbar, 7100; Fr. Tomar, 7211; Mihael Zore, 7140; Ant. Žiberna, 7167; Vilijam Makovski, 7218; Getruda Makovsky, 7167; Aleš Oman, 10070; Ant. Sifler, 7174. Suspendirani: Stefan Gross, 7126; Iv. Gornik, 7126; Ivan Brešič, Stefan Heskli, 7240; Ant. Gregorac, 7257; Ivan Škorbe, 7271; Marija Škorbe, 7242. Črtan: Jakob Obeve, 7290. Prestopili: Ant. Demšar, 7130; Cecilija emšar, 7094; Jakob Oblak, 7129; Ivana Oblak, Oblak, 7107; k št. 64.
119. Umrla: Marija Koluška, 10724.
120. Črtan: Fr. Žgajnar, 10761.
123. Odstopila: Jožefa Kerzmar, 7724; Jožef Kerzmar, 7745. Črtana: Fr. Prezel, 7747; Frančiška Prezel, 7756.
125. Prestopil: Andrej Zupančič, 703; k št. 81.
126. Zopet sprejeti: Alojzij Vrček, 7093; Ignac Medved, 6834; Jožefa Medved, 6826; Fr. Košelj, 6843; Frančiška Košelj, 6855; Jožef Žnidarič, 6878; Jožef Sedej, 6862; Ant. Vesel, 6883; Alojzij Kočijaš, 6920. Suspendirani: Iv. Bališ, 6793; Iv. Hlapčič, 6863; Alojzij Goras, 6888; Karol Krall, 6877; Iv. Iv. Bemčič, 624; Iv. Prudič, 4045; Neža Palčič, 6861. Črtani: Jožef Ster, 6887; Fr. Valenčič, 6798; Iv. Glavan, 6813; Iv. Glavan, 6813; Iv. Legat, 3028.
130. Črtan: Matija Cankar, 7019.
131. Zopet sprejeti: Mile Milakovič, 7893; Stane Fink, 7923; Fr. Lukšič, 7925. Suspendirani: Katerina Kostelic, 7860; Iv. Kostelic, 7865; Ant. Mančič, 7884; Tade Jelič, 7891; Fr. Koželj, 7922. Črtana: Pavel Miller, 7877; Fred Kinkelo, 7882.
132. Suspendiran: Fred Kurent, 9297.
133. Suspendiran: Valentin Orach, 9448.
136. Zopet sprejet: Iv. Jelovčan, 5647.
139. Novo pristopil: Peter Borojnek, 11418. Odstopil: Pavel Rihtarič, 8464.
140. Suspendiran: Mihael Kočevar, 6442.
142. Umrl: Karol Grešovnik, 8120.
144. Zopet sprejeti: Andrej Mihelčič, 10299; Mihael Janič, 11341; Jurij Kaduševec, 11095; Nikolaj Vukalič, 10310; Ilaj Ceverjanovič, 10316. Suspendirana: Alojzij Cegljar, 10321; Stefan Cekneš, 10158.
145. Zopet sprejeta: Jožef Konestelo, 7369; Marko Strdin, 7370. Suspendirana: Ant. Batiata, 7403; Ivan Lešnik, 5999.
150. Zopet sprejet: Ant. Grajžnar, 8683. Suspendirani: Fr. Sabie, 11096; Marija Sabie, 11100; Jakob Stegel, 11097; Ana Stegel, 11101; Iv. Koran, 11287. Črtani: Matija Božnar, 11102; Iv. Pestataik, 8796. Suspendiran: Matevž Slabe, 8724.
151. Suspendiran: Frank Sifar, 11220.
152. Suspendirani: Fr. Kovač, 11073; Iv. Jantar, 11080.
154. Suspendiran: Karol Miller, 11400.
155. Klein, Mont. Novo društvo, pristopili: Iv. Pravaik, 11435; Jožef Gumindi, 11436; Jurij Sicora, 11437; Jožef Balant, 11438; Iv. Vertin, 11439; Albert Wajtas, 11440; Rudolf Crnkovič, 11441; Andrej Bede, 11442; Ludvik Wedzel, 11443; Jožef Novak, 11444; Matija Vertin, 11445; Jožef Fink, 11446; Iv. Remitz, 1147; Fr. Prusnik, 118; Mihael Bremik, 11449; Jakob Petek, 11450; Fr. Grahek, 11451.

Illinoiški senat je z 38 glasovi proti enemu sprejel Brewerjev zakonski predlog, po katerem se mora vsak osnovni pouk v javnih, farnih in privatnih šolah vršiti v angleškem jeziku. Izjema je po dodatku senatorja Dunlopa dovoljena le za izvenredne šolske dobe. Predlog gre sedaj h guvernerju, od katerega je odvisno, ali ga podpiše ali ne.

Tisto uro, ko so senatorji glasovali o tem načrtu, gotovo ni bilo svetega duha med njimi. Faktično se opazuje po vseh Zedinjenih državah jačanje enostranskega nacionalističnega duha, ki je povsem v nasprotju z ameriškimi tradicijami. Povsod se širi histerija, ki jo po krivem smatrajo za patriotizem. Njeni učinki pa morajo le škodovati vsemu, kar je v patriotizmu dobrega.

Lahko bi bilo dokazati, da je načrt krivičen. Tekom vojne se je zdelo, da poenjaja gonja proti priseljeniškim elementom in to je bilo zelo potrebno, kajti tujerodnega ljudstva ni malo v Ameriki in v krizi bi se bilo kaj težko izhajalo brez njega. Gospodje senatorji bi se na primer lahko informirali po jamah, kdo je z napetjem vseh sil produciral premog, ki ni bil za vojno nič manj potreben kakor vojaki. Koliko tujerodcev je služilo v ameriški armadi, koliko jih je padlo! Za koliko milijonov Liberty bondov in vojnohranilnih znamk so pokupili priseljenci! Takrat se je hvalila njih lojalnost, danes se postavljajo njih jeziki na indeks.

Po deželi se vodi velika propaganda za amerikanizacijo. Tujejezične organizacije sodelujejo, neangleški časopisi jo podpirajo. Ali naj se taki zakoni kakor Brewerjev smatrajo za povzbudo?

Šole imajo namen, da podajo otrokom znanja. Nihče ne zanikuje pravic angleščine v tej deželi in nobenega poizkusa ne poznamo, da bi se izpodkopala njena veljavnost. Vsaka šola v Zedinjenih državah pojde gotovo za tem, da se

učenci čimbolj izpopolnijo v angleščini; ali tudi angleščine se bo otrok najbolje navadil, še se je uči s pomočjo jezika, ki ga najbolje pozna.

Ali bi zakon rad dosegel, da se nauče otroci angleščine, pa pozabijo vsak drug jezik? Ta rezultat je več kakor dvojmljiv; če so imeli otroci doslej češki, slovenski ali švedski pouk, so gotovo doma govorili svoj jezik, pa bodo tudi nadalje tako govorili, le pravilno se ga ne bodo naučili. Znanje različnih jezikov se je pa še vedno smatralo za koristno in je koristno — tudi v državi Illinois. In če ima otrok že z nežnejši mladosti priliko, da se nauči dveh jezikov, je to važna priprava za poznejši študij novih jezikov.

VABILO

na
veliki izlet s parnikom,
po reki Ohio, katerega priredi
okrožna organizacija št. I J. R. Z.

na
JUGOSLOVANSKI DAN DNE 3. JULJA.

Parnik "SUNSHINE" odpluje iz Pittsburgha od pomola ob vznožju Wood in Water St., blizu baltimorske postaje, točno ob deveti uri dopoldne. Vstopnina za osebe od 14. leta naprej \$1.00; za otroke do 14. leta 25c.

Rojaki in rojakinje! Komur je kaj do tega, da se osvobodi naš narod pretečega italjanskega jarma, naj posveti svoj čas Jugoslovanskemu dnevu, dne 3. julija.

Natančnejši program bo objavljen v listih teden pred izletom.

Vstopnice se prodajajo po vseh večjih naselbinah v zapadni Pennsylvaniji in pri tajniku Bartol Yerantu, box 287, Aliquippa, Pa.

AKO HOČETE DOBRO ČTIVO
za mal denar naročite Ameriški družinski koledar letnika 1919 in 18. brošuro "Katoliška cerkev in socializem" ter knjigo "Svetovna vojna in odgovornost socializma". Vse te knjige vam pošljemo za dva dolarja. Poštino plačamo mi.

Najboljša jugoslovnsaka politična revija v Ameriki je "Proletarec". Vsakdo, ki hoče čitati dobre razprave in članke, bi moral biti naročnik tega lista.

Povej tvojemu prijatelju, da je v njegovo lastno korist, ako postane čitatelj in naročnik Proletarca.

Vabilo na piknik,

ki ga priredi društvo BODOČNOST, št. 65, SDPZ.
V STAUNTONU, ILL.

v nedeljo 29. junija ob 1. popoldne na John Zorkotovih prostorih, Meyer's Crossing. — Vstopnina na plesne prostore je 35c.

Dame so vstopnine proste. Vljudno vabimo bratska društva in občinstvo od tu in okolice na udeležbo naše prireditve.

ODBOR.

Vsak Slovenec, ki je zmožen čitanja angleščine, bi si moral naročiti "The Profits of Religion", ki jasno osvetljuje razne verske sekte v službi kapitalizma. Ta knjiga je eno najboljših del te vrste v angleški književnosti. Cena ji je 60c. Spisal jo je Upton Sinclair. Za dva dolarja vam pošljemo gori omenjeno knjigo, brošuro "V novo deželo", knjigo "Svetovna vojna in odgovornost socializma" in "Kdo uničuje proizvodnjo v malem". Naročila sprejema "Proletarec".

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega soc. kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v "Ilirija dvorani", 310—1st Ave. Ker so vedno važne stvari na dnevnem redu, zato Vas veže dolžnost, da pridete vsi na sejo. Pripeljte s sabo tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji.

Ant. Jeraj, tajnik,
495 Park Str.

NAPRAVITE VAŠO PIVO DOMA ZA 22c GALON.

To ni mehko pivo ali near beer, temveč pravo močno okusno in penasto pivo. Mi vam preskrbimo ekstrakt hmelja in malta "Victoria", s katerega si potem izdelate po našem navodilu izvrstno pivo. Cena ekstrakta za 14 galonov Lager pive je \$3.00, za Porter pivo \$1.00 več. Delati pivo doma in pošiljanje ekstrakta je dovoljeno. Pošljite denar in mi vam pošljemo poštno prosto blago.

VICTORIA SUPPLY CO.,
656 Morton Bldg., New York, N. Y.

Anton Linhart in sin

Pogrebni zavod in balzamovač

Kočije in avtomobili.—Privatne ambulance.—Eden najbolj znanih pogrebni zavodov na zapadni strani mesta.

5320 W. 25th Street,
MORTON PARK, ILL.
Tel. Morton Park 42

1344 W. 19th Street,
CHICAGO, ILL.
Telephone Canal 915

Severova zdravila yzdrzujejo
zdravje v družinah.

Slabi živci

povzročajo mnogoštevilne bolezni. Malo drugih maladij je, ki so bolj trpeče in povzročajo toliko potrnosti kakor živčne bolezni. Vseled tega je treba takojšnje zdravljenje. Med drugimi zdravili, pripravljenimi za take slučaje se je

SEVERA'S NERVOTON

(Severov Nervoton) mnogokrat obnesel kot najboljši pripomoček. Priporočamo ga vam kot sredstvo v slučaju duševne potrnosti, insomnije ali izgube spanja, nervozno izčrpanje ali onemoglost, histerije in nervoznosti sploh. Ojača oslabele živce, jih poživlja in tako ojača ves živčni sistem, da more vzdržavati napor in odgnati bolezni. Naprodaj v vseh lekarnah. Cena \$1.25.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

ZANIMIV ČLANEK O NADZOROVANJU BANKE ZVANE "CLEARING HOUSE".

Kaj to pomeni za ljudstvo, če je banka pod nadzorstvom "Clearing House".

Vse banke, ki imajo zvezo s Chicago Clearing House, so podvržene strogemu nadzоровanju od uradnikov tega zavoda. Pregledovanje računov in imetja se mora vršiti najmanj enkrat na leto. Izvedenci natančno preiščejo stanje vsake banke. Vso gotovino preštejejo, pregledajo vse note, varščine, vknjižbe in druge vrednostne listine, se prepričajo o fondih, ki so naloženi v drugih bankah in pregledajo knjige in račune. Če najdejo izvedenci kake slabe ali dvomljive vrednostne listine, se te ne štejejo več kot imovina banke. Ako se je skrčila vrednost bančnega premoženja, mora banka kazati pravilno vrednost v svojih knjigah. Če banka drzno špekulira in se ji pride na sled, mora to takoj opustiti. Vse, kar je slabo, riskirano, se mora takoj odstraniti in nadomestiti z boljšim. Če vsega tega banka hitro ne popravi in stori, izgubi vse nadaljnje ugodnosti in pravice, ki jih uživajo banke, katere so združene v Clearing House.

Kedar se odvzamejo kaki banki te ugodnosti ali če ni sprejeta v Clearing House ima slednja za to dober vzrok. Na drugi strani pa je o banki, ki je članica te zveze, že to dovolj jasen dokaz, da ima dobro imovino, da je njen

kredit dober in da vodi svoj denarni promet po predpisih, varno in sigurno.

Načrt za nadzorovanje bank potem Clearing House je bil izdelan v Chicago pred desetimi leti, od katerega časa naprej ni bankrotirala niti ena banka, ki je bila v zvezi s tem Clearing Houseom. Ako je šlo na ali drugi banki slabo vseh panike ali vojske, so ji takoj prikočile na pomoč druge Clearing House banke in ji pomagale, dokler se niso povrnilo zopet normalne razmere. Ta Clearing House nadzorovalni načrt se je pokazal tako vpešen, da so povsod, kjer koli se nahaja kak Clearing House, sprejeli ta načrt.

American State Bank je v zvezi s tem Clearing Houseom, je pod njegovim nadzorstvom in ima vse privilegije te banke, kateri poda vsako leto pet popolnih računov.

American State Bank pa je tudi pod državnim nadzorstvom in odda vsako leto pet detajliranih računov o stanju Banking Departmenta države Illinois.

Napravite NAŠO banko za VAŠO banko in Vaš denar bo varen in ga lahko dvignete, kedar ga želite.

Vprašajte za seznam naših First Gold hipotek. Kakor tudi seznam \$100.00 in \$500.00 zlatih hipotečnih bondov.

J. F. Stepien
predsednik.

AMERIŠKE DRŽAVNE BANKE
Blue Island Av., vogal Loomis in 18.

John Plhak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
ILLINOIS.

Modna trgovina. Velika zaloga moških, ženskih in otroških oblek, izdelanih po najmodernejšem kroju. Cene nizke.

